Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 256 | Łódź, Czwartek 5 listopada 1931 r. | ניינטער יאהרגאנג | לאדז, דאנערשטאג כ״ה מרחשון תרצ״ב | № 256

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

א מארד אינמיטען שטאט

20-יעהריגער יודישער יונגערמאן דערשיסט א צווייטען יונגענמאן, מחמת ר'וויל ביי איהם צונעהמען די בכורה ביי די פינג-פאנג-שפילן

(2) מיט עטליכע יאהר צוריק האט זיך אויף דאג ציגעל־גאס און פיעטריקאווער געעפענט א קלוב פאר פינג־פאנג־שפיל.

דארט פלעגט זיך טאג־איין טאג־אויס פערזאמלען די שול־יוגענד מכל המינים און סתם יוגענד, וואס פלעגט אין האזארד־שפיל איבערלאזען דאס ביסעל געלד סיי ביי שווינדלערס סיי ביי די באלעבאטים פונ'ם קלוב.

80 פראצענט כמעט פון דער שפילענדער יוגענד זענען געווען יודען, און זיי פלעגען פערשפילען די אפגעשפארטע געלדער פון עסען און פון דעם, וואס זיי פלעגען בעקומען פון זייערע עלטערען אויף ביכער.

די באלעבאטים פונ'ם פינג־פאנג־לאקאל זענען מיט דער צייט רייך געווארען, און נישט לאנג צוריק האבען זיי דעם לאקאל זייערען אריבערגעטראגען אין א גרויסער 3־צימערדיגער וואוינונג אויף פעטריקאווער 90, קווער־אפיצינע, פארטער.

דער ראש המדברים פון די אלע שפילער, און דער גאנצער רעדעל־פיהרער איז געווען דער 20־יאהריגער יודישער יונגערמאן ליאווא קאראליצקי פון שרודמיעיסקא 21. (זיין מוטער האלט א רעסטאראן, און זי האט, ווייזט אויס, נישט געקאנט וויגעהעריג אויפפאסען אויף איהר זוהן).

ווי געזאגט, איז קאראליצקי געווען דער גאנצער מאכער, און ער האט ממש אנגעווארפען א פחד אויף זיינע „אונטערטאנען", די שפילער.

לעצטענס איז אין דעמזעלבען פינג־פאנג־קלוב געווארען א שטארקער איינגייער דער 29־יאהריגער באלעסלאוו מילער, (פון גראבאווא 23) וועלכער האט זיך אנגעהויבען מתקנא צו זיין אין דער אנפיהרערשאפט פון קאראליצקין, און געוואלט פאר יעדען פרייז ארויסקריגען פון איהם די „בכורה" און די דעה...

אזוי האבען זיך אנגעהויבען צווישען די דאזיגע 2 חברה־לייט קריגערייען און אמפערייען, ביז ס'איז דערגאנגען צו דעם נעכטען טראגישען מאמענט.

אנ'ערך 11 א זייגער אין אווענד איז אין קלוב אנגעקומען באלעסלאוו מילער, וועלכער האט באלד געוויזען די שפילערס, אז ער האט ביי זיך א קינזשאל, וועלכען ער האט גרייט פאר זיין קאנקורענט, קאראליצקין.

אייניגע פון קאראליצקיס קאלעגען האבען, פערשטעהט זיך, דעם ענין נישט פערפאסט, און אז ער איז אביסעל שפעטער אנגעקומען אליין, האבען זיי איהם איבערגעגעבען, אז מילער האט ביי זיך א מעסער.

קאראליצקי האט דאן דערקלערט, אז ער האט פאר איהם קיין מורא נישט, ווייל ער האט ביי זיך א רעוואלווער, וועלכער איז אנגעלאדענט מיט 5 קוילען.

מען האט עס תיכף צוגעטראגען מילער'ן, און יענער האט פון זיין זייט ערקלערט, אז רעוואלווער, אבער ער האט אוודאי נישט מורא פאר קאראליצקי'ן...

דאך האט זיך מילער צוריקגעצויגען און איז אראפ אין הויף, וואו ער האט זיך געשטעלט אין צווייטען טויער ווארטען אויף זיין „קאנקורענט" מיט'ן קינזשאל אין האנד.

קאראליצקי איז אויך אראפ אונטען, האלטענדיג גרייט דעם רעוואלווער.

אז ער האט דערזעהען, דאס מילער דערנעהנטערט זיך צו איהם און דראהט איהם מיט'ן מעסער, האט ער געווארענט, אז עס איז נישט קיין שפילעכל — אז ער וועט שיסען...

מילער האט איהם אבער נישט געהערט, אדער נישט געגלויבט, און איז ווייטער אויף איהם געגאנגען מיט'ן מעסער.

דאן האט קאראליצקי ארויסגעשאסען מילער'ן אין הארץ אריין, און אוועקגעלעגט איהם א טויטען אויפ'ן ארט.

אין הויף איז געווארען א גרויסע מהומה, די פינג־פאנג־שפילער זענען ארויסגעלאפען פון לאקאל, און מ'האט געמאכט א געוואלד אין גאס, אז מ'האט דערמארדעט א מענשען.

גראד איז פערביי־געגאנגען דער פאליציי־קאמיסאר אנדזשאק, וועלכער איז אויף דעם טומעל אריין אין הויף.

קאראליצקי האט איהם אפגעגעבען זיין רעוואלווער, און בעת מעשה אויסגערופען: — „איך האב דער'הרג'עט א לאבוז, שיצענדיג דאס אייגענע לעבען!"

קאראליצקי איז ארעסטירט געווארען, און דער טויטער קערפער, וואס איז איבערגעלאזט געווארען אויפ'ן ארט, ווערט היינט איבערגעפיהרט אין פראזעקטאריום.

אויפ'ן ארט זענען אנגעקומען די אויבער־קאמיסארען ווייער און ניעדזשעלסקי, וועלכע האבען דעם פינג־פאנג־לאקאל פערחתמ'עט.

——=):0:(=——

דער „בריסקער פראצעס"

וויטערדיגער עדות-פערהער אויפ'ן 9-טען פראצעס-טאג

וו א ר ש א, 4 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). אלס ערשטער ווערט היינט אויסגעהערט דער עדות יוזעף ראסטעק, א פאליציי־פשאדאוניק. ער זאגט, אז ער איז געווען אויף די מיטינגען פון דעפ. סאוויצקי. סאוויצקי האט גערופען צו קעמפען מיט דער רעגירונג. אין דער רעגירונג — האט ער געזאגט — האבען זיך צוגעפעקליבען

פולקאוויקעס מיט סטאראסטעס.

ער רופט נישט צו צאהלען קיין וועג־שטייער, אז די רעגירונג האט אויסגעגעבען 13 מיליאן זלאטיס אויף וואהלען, אז זי האט אויסגעפיהרט א מלוכה־איבערגעוואלט, א מלוכה־אטענטאט, און איצט רעגירט די מיט באגנעטען. ס'וועט קומען א צייט — האט סאוויצקי געזאגט אין זיינע רעדעס — אז די, וואס רעגירען וועלען הענגען אויף די סלופעס, און מיר וועלען נעהמען די ווידלעס אין די הענד.

פראקוראר פרעגט: — צי האט סאוויצקי נישט געזאגט, אז מ'האט גע'גנב'עט 8 מיליאן.

עדות: וועגען דעם אז מ'גנב'עט אין דער רעגירונג האט ער שטענדיג געזאגט.

ווייטער גיט ערקלערונגען דער עדות, לעהרער הילארסקי: ער דערצעהלט, אז סאוויצקיס מיטינגען זענען שטענדיג געווען א סענסאציע.

סאוויצקי האט געזאגט, אז די רעגירונג פון מארשאל פילסודסקי, וואס בעשטעהט פון פולקאווניקעס און גענעראלען ערלויבט נישט אויפצוקלערען פארוואס מ'האט פערברויכט 500 מיליאן זלאטעס אויף וואהלען (אין זאל א געלעכטער).

פארזיצער: צי האט סאוויצקי נישט גערופען צו בעזייטיגען די רעגירונג מיט געוואלד?

עדות: יא, ער האט געזאגט, אז מ'דארף זיך

בעוואפענען מיט שטעקענס און מיט אקסען,

און בעזייטיגען די רעגירונג, וועלכע איז די העכסטע דיקטאטור, בקרוב וועלען מיר זעהען די רעגירונג הענגען אויף לאמטערנס, ער האט אויך געזאגט, אז פאלאקעוויטש און קאשיבא האבען בעקומען צו האלבען מיליאן זלאטעס פאר איבערגיין פון דער פויערים ריכטונג צו „בעבע".

פארזיצער: צי האט דער דעפוטאט סאוויצקי פונאנדערגעטיילט אויפרופען?

— יא, אבער איך האב נישט געלייענט, ווייל ס'איז געווען ווייניג אויפרופען, און פאר מיר האט נישט געסטייעט.

אדוואקאט אויאזדאווסקי: וויפיל מאל זענט איהר פערהערט געווארען?

עדות: צוויי מאל, ביים אויספארשונגס־ריכטער און אין דער פאליציי...

אויאזדאווסקי: צי האט איהר דאן בעסער געדענקט, ווי היינט?

עדות: יא, דעמאלט האב איך בעסער געדענקט.

— אלזא, אויב איהר האט דעמאלט נישט געדענקט, געדענקט איהר דאך על כל פנים היינט אויך נישט...

עדות: פערשטעהט זיך.

אדוו. אויאזדאווסקי בעט דעם געריכט איבערצולייענען די ערקלערונגען פונ'ם עדות ביים אויספארשונגס־ריכטער, וואו יענער האט ערקלערט, אז ער געדענקט נישט, דאס דער דעפ. סאוויצקי זאל האבען גערופען צו אראפווארפען די רעגירונג מיט געוואלד.

פארזיצער: אלזא,

ווי איז עס?

איצט זאגט איהר, אז ער האט יא אויפגעפאדערט צו ארונטערווארפען די רעגירונג מיט געוואלד, און דאן האט איהר געזאגט, אז איהר ווייסט נישט וועגען דעם? הלמאי געדענקט איהר איצט, און ביים אויספארשונגס־ריכטער האט איהר נישט געדענקט?..

דער עדות ווערט אינגאנצען צומישט, און קאן נישט געבען דערויף קיין ענטפער.

פארזיצער: און וועגען שטעקענס האט דעפ. סאוויצקי גערעדט?

דער עדות ענטפערט שוין גארנישט. ער בעט נאר, אז מ'זאל לייענען זיינע ערקלערונגען ביים אויספארשונגס־ריכטער.

פראקוראר: וועגען לאמטערנס און טעלעגראפען־סלופען האט ער גערעדט — דאס געדענקט איהר גוט?

עדות: יא, דאס געדענק איך גוט.

אדוו. אויאזדאווסקי ערקלערט, אז דער עדות האט וועגען דעם דאזיגען ענין גארנישט גערעדט ביי דעם אויספארשונגס־ריכטער.

פראקוראר: אזוי קאן מען נישט אויסהערען קיין עדות... די פערטיידיגונג וויל איינרעדען דעם עדות, אז ער האט נישט גערעדט וועגען דעם, בעת איך שטעל פעסט, אז ער האט דווקא יא גערעדט.

עס ווייזט זיך אבער ארויס, אז דער פראקוראר האט א טעות, ווייל נאך דעם ווי דער פארזיצער איז מעיין אין די אקטען, שטעלט ער פעסט, אז דער עדות האט ביים אויספארשונגס־ריכטער וועגען דעם נישט גערעדט.

אדוו. יאראש: צי האט מען אייך אין דער פאליציי געפרעגט, וואס סאוויצקי האט גערעדט אויף די מיטינגען?

עדות: יא.

אדוו. יאראש: צי האט איהר דארט אויך גערעדט וועגען די לאמטערנס און טעלעגראפען־סלופעס?

עדות: איך וועל הערויף נישט ענטפערען! איך בעט אריינצוקוקען אין יענעם פראטאקאל!

אדוו. יאראש: איהר האט דא געזאגט, אז די רעגירונג בעשטעהט פון פולקאווניקעס און גענעראלען, צי האלט איהר, אז דאס איז נישט אמת?

עדות: איך האב געהאלטען, אז דאס איז נישט אויפ'ן ארט צו פערדרייהען אזא אנטאגאניזם.

אדוו. יאראש: צי ווען איהר האט געהערט די ווערטער, אז פילסודסקי שטרעבט צו בעהערשען די רעגירונג אין פוילען, צי האט עס אייך אויפגערעגט?

עדות: ניין, איך האב געהאלטען, אז דאס איז אמת.

פראקוראר ראוזע: צי האט סאוויצקי גערופען אראפצווווארפען די רעגירונג דערפאר, ווייל זי וויל געבען

א שלעכטע קאנסטיטוציע?

עדות: יא!

אדוו. אויאזדאווסקי: צי האט דער בעשולדיגטער גערופען צו פערטיידיגען די איצטיגע קאנסטיטוציע?

עדות: יא!

אדוו. אויאזדאווסקי: אלזא, האט זיך עס, איידענטליך, געהאנדעלט וועגען פערטיידיגען די אלטע קאנסטיטוציע און נישט לאזען איינפיהרען קיין נייע?

עדות: יא!

ווייטער גיט ערקלערונגען דער פשאדאווניק פון סוכאוואליע, לודוויק שולעווסקי.

פראקוראר ראוזע: צי האט דעפ. סאוויצקי אויפגעפאדערט נישט צו צאהלען קיין שטייערן?

עדות: איך געדענק נישט.

אדוו. אויאזדאווסקי: איהר האט ערקלערט אין דער אויספארשונג, אז סאוויצקי האט געזאגט, אז די פאליציאנטען זענען נארגנים, איז דאס אמת?

עדות: יא!

פראקוראר ראוזע: צי נאך דער רעדע פון סאוויצקי'ן האט גערעדט אן אוקראינישער דעפוטאט?

עדות: יא. דער דאזיגער מיטינג איז

פונאנדערגעטריבן געווארען מיט שווערדען.

דער ווייטערדיגער עדות איז פיאטר וואזשניאק, א געוועז. פאליציאנט, און איצט — א עקזעקוטאר.

ער זאגט, אז דעפ. סאוויצקי האט אויף א מיטינג אין דאמבראווא דערקלעהרט, אז מ'זאל נישט מורא האבען פאר דער פאליציי און מ'זאל זיך ארגאניזירען.

פארזיצער: — צו וואס פאר א צוועק האט מען זיך עס געדארפט ארגאניזירען?

דער עדות ציהט מיט די פלייצעס, אז ער ווייסט נישט.

אדוו. אויאזדאווסקי: — דער אויסרוף: „האט נישט מ'ורא פאר דער פאליציי" איז אן אנטי־מלוכה'שער?

דער עדות פערשטייט נישט, וואס מ'רעדט צו איהם.

נאך א הפסקה ווערט אויסגעהערט דער פויער פיעכאווסקי, וועלכער געדענקט אבסאלוט גארנישט, און ווייסט נישט, וואס מען וויל פון איהם.

דער עדות יוזעף יאריך שטעלט פעסט, אז סאוויצקי האט געזאגט, דאס די רעגירונג בעשטייט פון פולקאווניקעס, און אז מ'זאל נישט געבען קיין געלד אויפ'ן דיספאזיציע־פאנד פון מארשאל פילסודסקי.

אויף דער פראגע, וואס'ערע מיניסטארען סאוויצקי האט בעצייכענט אלס גנבים, צי די פריהערדיגע, צי די איצטיגע, ענטפערט דער עדות, אז — די איצטיגע!

דער עדות קאזשימיערטשאק פון קנישין זאגט,

(ווייטער זעה 3־טע זייט).

נייער שטייער פאַר האַנדווערקער

האָט אָנגענומען די נעכטיגע זיצונג פון סיים

אינטערפּעלאַציע פון יודישן קאָלאָ וועגן די אַנטיסעמיטישע סטודענטן־אומרוהען

וואַרשאַ, 4. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) הייַנט איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון סיים.

אויפ׳ן ערשטען פּונקט פון דער טאָג־אָרדנונג איז געשטאַנען די פראַגע וועגן טוישען רעגירונגס ערד מיט די קויהלען־מאַגנאַטען פון קרולעווסקאַ־הוטאַ און לאַראַ־הוטאַ.

דער בעבע דעפּוטאַט יאַרטשוק, וועלכער האָט רעפערירט דעם דאָזיגען פּראָיעקט, האָט ערקלערט דאָס עס האַנדעלט זיך וועגען דעם, אַז די קויהלען־מאַגנאַטען פון קרולעווסקאַ־הוטאַ און לאַוראַ־הוטאַ האָבען זיך געווענדעט צו דער רעגירונג צו טוישען די איצטיגע עקספּלאָאַטאַציע־שטחים אויף בייַע, וועלכע געפינען זיך אין ריבניקער קרייז.

ביז איצט האָט זיך דער האַנדעלס־מיניסטער ענטקעגענגעשטעלט דער דאָזיגער טראַנזאַקציע, אָבער איצט איז נישט פערהאַן קיין ברירה, ווייל די קויהלען־גרובען־בעזיצער דראָהען מיט אָפּשטעלען די אַרבייט.

עס האָבען נישט געהאָלפען די טענות פון דער אָפּאָזיציע, און די פּראָטעסטען פון דעפּ. טראַמפּטשינסקי צוליב די שנעלע אָפּשטימונגען.

דער סיים האָט בעשלאָסען צו געבען די קויהלען־מאַגנאַטען די דאָזיגע שיינע מתנה.

אויפ׳ן צווייטען פּונקט איז רעפערירט געוואָרען אַ נייער שטייער פאַר האַנדווערקער.

דער רעפערענט ווייזט אָן, אַז די האַנדווערקער־קאַמערן האָבען אַ דעפיציט פון אַנדערטהאַלבען מיליאָן זלאָטעס, און דעריבער לייגט די רעגירונג פאָר צו בעשטייערן די האַנדווערקער מיט 50 גראָשען אַ חודש, כדי עס זאָלען געדעקט ווערען די דעפיציטען פון די האַנדווערקער־ און האַנדעלס קאַמערן.

ביי דער דאָזיגער געלעגענהייט האָלט דער ענדעקישער דעפּוטאַט מאַריאַנסקי אַן אַנטיסעמיטישע רעדע וועגען דער ראָלע פון די יודען אין דער וואַרשאַווער האַנדווערקער־קאַמער: די יודען האָבען דאָרט אַ מעהרהייט, זיי האָבען זיך פערבונדען מיט דער סאַנאַציע און פאַראַליזירען די טעטיגקייט פון דער קאַמער. צוליב דעם מיינט ער — איז ענטשטאַנען דער דעפיציט.

דער רעגירונגס־פּראָיעקט איז אָנגענומען געוואָרען.

ווי מען גיט איבער, וועט דער שטייער זיין פיל גרעסער, ווי דער רעפערענט האָט אָנגעוויזען.

ער וועט בעטרעפען פון 10 ביז 12 זלאָטעס אַ יאָהר. דעם נייעם שטייער וועלען מוזען צאָהלען האַנדווערקער און כאַלופּניקעס.

אויף דער הייַנטיגער זיצונג פון סיים האָט די יודישע קאָלאָ אַריינגעטראָגען אַן אינטערפּעלאַציע וועגען די אַנטיסעמיטישע אומרוהען אין די הויכשולען, וועלכע האָבען זיך אָנגעהויבען אין לעמבערג, האָבען זיך אַריבערגעוואָרפען קיין קראָקאָ, און פון דאָרט אָנגעקומען קיין וואַרשאַ, און ווערען נאָך איצט פאָרטגעזעצט.

אין דער דאָזיגער אינטערפּעלאַציע ווערט געזאָגט, אַז די ענדעקעס האָבען געדראָהט מיט אומרוהען, און האָבען זייער וואָרט געהאַלטען:

די יודישע סטודענטען ווערען נישט צוגעלאָזט צו די לעקציעס און ווערען בסדר געשלאָגען. אַזוי־אַרום ווילען די ענדעקעס אָנוואַרפען אויף דער יודישער יוגענד אַ פּחד, אַז זי זאָל נישט שטימען פאַר ליבקע און סאַנאַציע עלעמענטען.

די אינטערפּעלאַנטען פרעגען אָן דעם בילדונגס מיניסטער, ווי אַזוי ער האָט בדעה צו רעאַגירען אויף די כוליגאַנעדייען.

אויך די פּ.פּ.ס. האָבען אַריינגעטראָגען אַן אינטערפּעלאַציע וועגען די אַנטיסעמיטישע סטודענטען־אַרויסטרעטונגען.

—uno—

ערב דער אייראָפּעאישער חובות־קאָנפערענץ

אַ בליק אויף ביאַריץ (קוראָרט אין פראַנקרייך) וואו די קאָנפערענץ זאָל פאָרקומען אין דעצעמבער.

לאָיד דזשאָרדזש

אויס פאָרזיצער פון דער פּאַרלאַמענטאַרישער ליבעראַלען־גרופּע

לאָנדאָן, 4 (פּאַט) לאָיד דזשאָרדזש האָט זיך אָנגעגעבען אין דימיסיע אַלס פאָרזיצער פון דער פּאַרלאַמענטאַרישער ליבעראַלען־גרופּע.

27 פערוואונדעטע בעת 2 באַהן־קאַטאַסטראָפעס

פּאַריז, 4. (ספּ. טעל.) נעכטען האָבען אין פראַנקרייך געשעהן 2 באַהן־קאַטאַסטראָפעס נעבען ליאָן און שאַנטילי.

עס זענען פערוואונדעט געוואָרען 27 פּערזאָן

ציפּערן אָפּגעשניטען פון דער וועלט

וויען, 4 (פּאַט) ווינער צייטונגען מעלדען פון אַטען:

לויט ידיעות, וואָס זענען אָנגעקומען פון ציפּערן, האָט די ענגלישע רעגירונג פערווערט אַלע שיפען אַריינצופאָהרען אין די פּאָרטען פון ציפּערן.

דער אינזעל ציפּערן איז אַזוי־אַרום אינגאַנצען אָפּגעשניטען פון דער וועלט.

מען שלאָגט ווייטער די יודישע סטודענטען אין וואַרשאַ

די ענדעקעס שלאָגען אויך די יודישע דורכגייער אין גאַס

וואַרשאַ, 4 (טעלעפאָניש). הייַנט האָבען זיך איבערגע׳חזר׳ט די אַנטיסעמיטישע עקסצעסען אין די וואַרשאַווער הויכשולען.

די יודישע סטודענטען זענען נישט צוגעלאָזט געוואָרען צו די לעקציעס.

אַנ׳ערך 100 יודישע סטודענטען און סטודענטקעס, וועלכע זענען געקומען אויפ׳ן אוניווערזיטעטס־הויף, זענען צוריק אַרויסגעיאָגט אין מוראדיג געשלאָגען געוואָרען.

עס זענען פערהאַן פערוואונדעטע יודישע סטודענטען.

די ענדעקישע סטודענטען האָבען זיך אַרויסגעלאָזט אויף דעם קראָקאָווער פּאָרשטאָט און געשלאָגען אַלע יודישע דורכגייער.

פּאָליציי האָט אינטערוועניערט און עטליכע פון די כוליגאַנעס פערהאַלטען.

סיים־זיצונגען זאָלען איבערגעריסען ווערען

גרויסע קאָנפערענץ פון פּרעמיער און סיים־ און סענאַט־מאַרשאַלקעס

וואַרשאַ, 4 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) הייַנט 5 פאַרנאַכט איז אומגעריכט געקומען אין סיים דער פּרעמיער פּריסטאָר.

ער איז אַריין אין קאַבינעט פון סיים־מאַרשאַלעק שוויטאַלסקי.

עס איז אויך אַרויסגערופען געוואָרען דער סענאַט־מאַרשאַלעק ראַטשקעוויטש.

די סיים זיצונג איז דערווייל געפיהרט געוואָרען דורכ׳ן וויצע־סיים־מאַרשאַלעק פּאָלאַקעוויטש.

די קאָנפערענץ האָט געדויערט 2 שעה.

ווי מען גיט איבער איז בעשלאָסען געוואָרען צו ענדערען דעם סדר פון די סיים־זיצונגען.

ס׳זאָלען נאָך פאָרקומען 2 זיצונגען.

אויף דער פרייטאָגדיגער זיצונג זאָל דער פּרעמיער האַלטען אַן עקספּאָזע אין שייכות מיט׳ן נייעם בודזשעט.

נאָך דעם זאָל די סיים סעסיע איבערגעריסען ווערען אויף אַ חודש צייט.

די ידיעה וועגען איבעררייסען די סיים־זיצונגען איז געווען די פּאָליטישע סענסאַציע פון הייַנטיגען טאָג.

צו דער עפענטליכקייט!

דערמיט מאַכען מיר עפענטליך בעקאַנט, אַז מאָנטאָג, ד. 2־טען נאָוו. 1931 איז אונזער מיטגליד ה׳ ליזער מערקעלטויב געגאַנגען איינמאָהנען ביים מאַגאַזינער משה גרשון פלום, געוואוינט פּלאַץ וואָלנאָשצי 9 אַ סומע פון 157 זל., וואָס איז געקומען פאַר אַרבייטסלויין. דער ה׳ פלום אנשטאָט געלד צו געבען, האָט ער אונטערגעשטעלט אַ פּערזאָן, וועלכער האָט זיך געוואָרפען אויף אונזער מיטגליד ה׳ מערקעלטויב און איהם מערדערליך צושלאָגען, אַזוי, אַז ער איז געצוואונגען צו געהען צו אַ דאָקטאָר. דער אָנפאַל איז פּאָליציי־איש פּראָטאָקאָלירט געוואָרען. אַלע שניידער־מייסטער ווערען דעריבער אויפגעפאָדערט פון דעם דערמאָהנטען ה׳ פלום קיין שום אַרבייט נישט אָנצונעהמען. מיר ווענדען זיך צום ה׳ פלום, ער זאָל אין די דאָזיגע אָנגעלעגענהייט ערלעדיגען אין משך פון 4 טעג, ד.ה. ביז זונטאָג, דעם 8־טען נאָוועמבער איינשליסליך, אין געגענפאַל וועלען מיר דערפון ציהען די קאָנסעקווענצען און וועלען נישט טראָגען די אחריות פאַר די ווייטערדיגע פאָלגען.

מיט אַכטונג די פאַך־קאָמיסיע.

וואָרנונג.

אַזוי ווי איך האָב שוין מעהרערע מאָל מתרה געווען דורכ׳ן בית־דין, ווי אויך פּערזענליך מיין לאָקאַטאָר ה׳

ירחמיאל קיעפּער, נאַרוטאָוויטשאַ 7

דאָס איך האָב אויף איהם אַנ׳עקסמיסיע און כ׳וועל עס איבערגעבען אַ קאָמאָרניק, ווייל מ׳האָט מיך כסדר געשלעפּט פון איינמאָל אויפ׳ן צווייטען און מ׳שלעפּט מיך ווייטער עד היום, דעריבער בין איך דעם ה׳ ירחמיאל קיעפּער נאָכאַמאָל עפענטליך מתרה, אַז אויב ה׳ קיעפּער וועט נישט ערלעדיגען דאָס דירה־געלד פאַר די פערגאַנגענע צוויי יאָהר אין פערלויף פון 24 שעה וועל איך דאָס איבערגעבען דעם קאָמאָרניק

פישעל פּוטערמאַן.

די אַלע, וואָס עס קומט געלד ביי

הערמאַן קירשטיין,

לאָדז, שרודמיעסקאַ 8,

ווערען געבעטען זיך ווי אַמשנעלסטען צו מעלדען ביי דער פירמע

ש. י. בלושטיין, פּילסודסקיעגאָ 72.

ד"ר. מ. וואָלפסאָן

האָט זיך איבערגעציגען

נאַרוטאָוויטשאַ (דזשעלנאַ) 2

טעלעפאָן 128־83

נעמט אָן פון 5 – 7 נאָכמיטאָג

Dr. med.

R ZALCWASSER

כירורג

ציגעל־גאַס 19, טעל. 125־17

צוריקגעקעהרט.

עמפּפאַנגט פון 4–7 נאָכמיטאָג.

7398

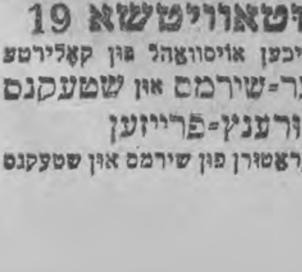

ווערקשטעל

פון שירמס

און שפּאַציר־שטעקענס

ס. פייגענבוים

לאָדז, נאַרוטאָוויטשאַ 19

עמפּפעהלט אין אַ רייכען אויסוואַהל פון קאָלירטע דאַמען־ און מענער־שירמס און שטעקנס צו קאָנקורענץ־פּרייזען

נעמט אָן אַלערליי רעפּאַראַטורן פון שירמס און שטעקנס

אונזערע חשוב׳ע פריינד

אברהם מאיר און ביגם גוטוויל

צוליב׳ן טויט פון זייער אונפערגעסליכע מוטער

חנה׳טשע נ"ע און הייסגעליבטע שוועסטער אסתר נ"ע

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען ביילייד.

המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.

משה אהרן וויינגאַרטען, משה דוד וואַקסמאַן, אפרים פישל דאָבראַשיצקי, שמואל האָסמאַן, אברהם יודעל בוים. שלמה יוסף סאַלאַרוש, יצחק יוסף בראָצקי.

אונזערע געעהרטע כאָר־מיטגלידער

בעלאַ, סאַלאַ און אברהם מאַראַקאַ

צוליב׳ן טויט פון זייער אונפערגעסליכען

פאָטער נ. ע.

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל.

די פערוואַלטונג און כאָר

פון לאָדזער יודישען מוזיק־פעראיין „שיר“

יודישע ארבייטסלאזע ווערן געשלאגען

מיט גומענע שטעקענס פון דער ענגלישער פאליציי אין ארץ-ישראל

יודישע קאָלאָניסטען רופען ארוים פאָליציי און פערוואונדען 20 יודישע ארבייטער.— מאסען-ארעסטען פון יודישע ארבייטער, וואָס פאָדערן ברויט און ארבייט

פראטעסט - רעזאלוציע פון 800 יודישע ארבייטער

ירושלים, 4 (יט"א טעלעגראפיש) אין דער יודישער קאָלאָניע חדרה איז געקומען צו געשלעגען בעת וועלכען 20 פערזאָן זענען פערוואונדעט געווארען.

א גרעסערע גרופע יודישע ארבייטסלאָזע האָט ארומגעריינגעלט די פרדסים וואָס געהערען צו יודען, וואו ס'זענען בעשעפטיגט אראבישע ארבייטער. די יודישע ארבייטסלאָזע האָבען געפאָדערט ארבייט. די אינהאבער פון די פרדסים האָבען ארויסגערופען פאָליציי, וועלכע האָט גענומען פונאנדערטרייבען די יודישע ארבייטסלאָזע מיט גומענע שטעקענס. ביים פונאנדערטרייבען די ארבייטסלאָזע זענען 20 יודישע ארבייטער פערוואונדעט געווארען, דערונטער 5 שווער פערוואונדעטע. די פאליציי האָט ארעסטירט פיל יודישע ארבייטסלאָזע.

תיכף נאָך די געשעהענישען איז אין בנין פון ועד (ארבייטער-ראט) פארגעקומען א שטורמישע ארבייטער-פערזאמלונג אין וועלכער ס'האָבען זיך בעטייליגט 800 פערזאָן.

רעגירונגס-קריזיס אין לעטלאנד

ריגע, 4 (פאט) נעכטען אין אָוועגד האָט זיך אָנגעהויבען אין דימיסיע אולמאַניס'עס רעגירונג.

דער מליכה פרעזידענט האָט איבערגעגעבען די מיסיע צו שאפען א קאבינעט דעם פויערים-פערבאנד.

ערד-ציטערניש אין יאפאן

טאָקיאָ, 4 (פאט) א גוואלדיגע ערד-ציטערניש האָט זיך נעלגעזט פיהלען אין דעם צפון-מזרח-טייל פון יאפאן.

לויט די ביז-איצטיגע ציפערן זענען קיין קרבנות איי מענשען נישט געווען.

די היזיקות זענען זעהר גרויסע.

איין טייל פון א קליינעם אינזעלע איז אינגאנצען אפגעמעקט געווארען פון דער ערד.

א מלחמה — אונפערמיידליך

די מיינונג פון דער רעגירונג פון יאפאן וועגען דעם קאנפליקט אויפ'ן וויימען מזרח

לאָנדאָן, 4. (ספ. טעל.) גלייכצייטיג מיט די ידיעות, וואָס קומען אָן פון מאַנדזשוריען וועגען די איבערגרופירונגען פונ'ם יאפאנישען מיליטער און וועגען די קאַמפען מיט די כלומרשטע כינעזישע באַנדיטען, איז מען מודיע פון טאקיא, אַז לויט דער מיינונג פון רעגירונגס-קרייזען, וועט דער כינעזיש-יאַפּאַנישער סכסוך נישט ליקווידירט ווערען בדרך שלום.

די יאַפּאַנישע רעגירונג איז אין דער מיינונג, אַז אַ מלחמה מיט כינא איז אומפערמיידליך.

דערווייל צושטערען די כינעזער די סטראַגישע אָביעקטען אין מאַנדזשוריען: די לעצטע נאַכט האָבען זיי מיט אַ פייער פון 32 האַרמאַטען צושטערט אַ בריק אויף דער טייך נאני, וואָס פעראייניגט טאאַנאַו מיט אַנגאַטשי, און וואָס שטעלט מיט זיך פאָר אַ זעהר וויכטיגע ליניע אין פאַל פון אַ קריגס-פערוויקלונג מיט די סאָוויעטען.

גענף, 4. (פאט) בריאַן האָט, אַלס פאָרזיצער פון דער העלקער-ליגע אַרויסגעשיקט צום יאַפּאַנישען דעלעגאַט אַן'ענטפער אויף דער נאָטע פון 26. פ. ח. וואָס שטעלט קודם כל פעסט די אידענטישע שטעלונג פון יאַפּאַן און כינא בנוגע 4 פונקטען. עס בלייבט נאָר אויסען איין נישט-בעשטימטער פונקט בנוגע שיצען די רעכט פון יאַפּאַן אין מאַנדזשוריען.

בריאַן דערמאָהנט די דעקלאַראַציע פון כינא'ס דעלעגאַט, וואָס שטעלט פעסט, אַז די כינעזישע רעגירונג איז גרייט צוצוציהען זיך לאַיאַל צו די פאַקטען פון דעם העלקער-בונד, און צו בעהאַנדלען אַלע שטרייט-פראגען בדרך אַרביטראזש, אָדער אויפ'ן רעכטליכען וועג.

בריאַן פאָדערט אויף יאַפּאַן, אַז זי זאָל תיכף בעשטימען דעלעגאַטען בכדי אַדורכצופיהרען אַן עוואַקואַציע פון דעם מיליטער.

געגרינדעט א העברעאישע דראַמאטישע סטודיע אין פאריז

פאַריז (יט"א) דאָ איז געשאַפען געוואָרען דורך אַ גרופע יונגע העברעאיסטען אַ העברעאישע דראַמאַטישע סטודיע, וואָס האָט זיך געשטעלט פאָר אַ ציל צו שאַפען אַ העברעאיש טעאַטער אין פראנקרייך, בראש פון דער סטודיע שטעהט דער געוו. אַרטיסט פון „הבימה" ה' צבי. די דעקאָראַציעס וועלען אויסגעפיהרט ווערען דורך יונגע ארץ-ישראל מאַהלער, וועלכע בעטייליגען זיך אין דער סטודיע.

עס האָט זיך אויך געשאַפען אַ פאַטראָנאַט איבער דער העברעאישער סטודיע, צו וועלכען עס געהערען צוו. אַנד. דער סקולפטאָר נ. אַראָנסאָן, מאַרק שאַגאַל און שושנה עביבית.

Dr. MAZUR
צוריקגעקעהרט

דער „בריסקער פראצעס"

(ענדע פון דער 1-טער זייט).

אז א געוויסער אלישעוויטש האָט איהם דערציילט, אז סאוויצקי האָט אנגערופען אלע מיניסטארען, ווי אויך דעם מלוכה-פרעזידענט:

גנבים

אדוו. טשארניצקי פרעגט: — צי דער דאָזיגער אלישעוויטש איז נישט אמאָל דערציילט, וועלכער האָט בעשולדיגט דעם דעפ. סאוויצקי אין שיסען צו דער פאָליציי?

עס שטעלט זיך ארויס, אז יאָ, און אז סאוויצקי איז דורכ'ן געריכט פון דער דאָזיגער בעשולדיגונג בעפרייט געווארען.

אדוו. אויזאדאָווסקי: — צי האָט אלישעוויטש אייך נישט געבעטען, אז איהר זאָלט זיינע ערקלערונגען האלטען בסוד.

ווייל אנדערש וועט ער נישט קענען נאָכשפיאָנירען די פויערים-ריכטונג?

עדות: — אזוי איז עס ווירקליך געווען?

דאַן גיט ערקלערונגען דער שאָפער טשאַמאַנסקי פון ביאַליסטאָק. ער האָט געהערט, ווי סאוויצקי האָט אויף א מיטינג געזאָגט, אז מארשאל פילסודסקי איז א גנב און א פערברעכער.

אדוו. טשערניצקי: — דאָס האָט סאוויצקי געזאָגט אויף א מיטינג?

עדות: — ניין ער האָט עס געזאָגט אויף א פערזאמלונג אין לאָקאל פון דער פארטיי. איך האָב עס געהערט פון הינטערן פענסטער.

אדוו. טשארניעצקי: — ווער האָט עס אייך געשיקט אונטערהערען אונטער'ן פענסטער?

דער עדות ענטפערט נישט.

נאָך דעם ווי דער אדוואָקאט חזרט איבער 3 מאָל די דאָזיגע פראגע, שטעלט זיך ארויס, אז איהם האָט

געהייסען אונטע הערען

דער פאָליציי-קאָמענדאנט.

עס שטעלט זיך אויך ארויס, אז ביים אויספארשונגס-ריכטער האָט דער עדות גארנישט דערמאָהנט וועגען דעם, אז סאוויצקי האָט געזאָלט זאָגען, אז פילסודסקי איז א גנב.

דער עדות קאָן זיך איצט אין גארנישט דערמאָהנען.

עס ווערט ערקלעהרט א צווייטע הפסקה.

דער וויצע-סטאראָסטע פון וואָלקאָוויסק ערקלערט, אז ער אליין איז געווען אויף סאוויצקי'ס מיטינגען און ער האָט געהערט, ווי ער האָט געזאָגט, אז

אַלע גלחים וועט מען אויפהענגען.

ער האָט געוואָלט פונאנדערטרייבען דעם מיטינג, אָבער עס איז פאָרגעקומען א געשלעג, און ער האָט געמוזט לאָזען דעם מיטינג פערענדיגען.

די עדות קאראל וואָלקאָווסקי און אלעקסאנדער פלאָנסקי דערצעהלען פרטים וועגען סאוויצקי'ס מיטינגען: ער האָט גערעדט געגען דער מלוכה, מיניסטאָרען, גלחים, סאנאציע א.א.וו.

דאן גיט דערקלערונגען דער עדות קאָרשעלעוויטש.

ער בעשולדיגט זעהר שווער דעם דעפ. סאוויצקי, און זאָגט, אז ער האָט אליין געהערט, אז אלע מיניסטאָרען וועט מען צושטעלען „צו דער וואנד".

אדוו. טשערניעצקי: — ווי האָט ער געזאָגט: „מען וועט צישטעלען צו דער וואנד". צי „מיר וועלען צושטעלען צו דער וואנד"?

עדות: — ער האָט געזאָגט: „מיר וועלען צושטעלען צו דער וואנד".

דער פויער וויעליאַווא דערקלעהרט, אז סאוויצקי האָט געזאָגט, דאָס מען וועט הענגען אלע אונטערדריקער פונ'ם פויערן-פאָלק.

פאָרזיצער: האָט ער אויסגערעכנט וועמען?

עדות: — יאָ, ער האָט געזאָגט: פאָליציאַנטען בעאמטע און עקזעקוטאָרען.

איינס א זייגער איז פערענדיגט געוואָרען דער פערהער פון די עדות, וועלכע זענען ארויסגערופען געווארען אויפ'ן היינטיגען טאָג.

דאָס געריכט טרעט צו אדורכצולייענען די ערקלערונגען פון די עדות, וועלכע האָבען זיך צום פראָצעס נישט געשטעלט.

היינט, דאָנערשטאָג וועלען פערהערט ווערן א רייה וויכטיגע עדות פון קראקא און ביאַליסטאָק.

די פערפלייצונגען אין ווייטען מזרח און ווייטען מערב

אונטען: אין די נידעריגע ערטער פון יאפאן

אויבען: אזוי „שפאצירט" די בעפעלקערונג פון סאנטיאגא (קובא)

עלטערן!

פערשרייבט אייער קינד וואָס לערנט אין א פוילישער שולע אין דעם איינציגען מוסטערהאַפטען רעליגיעזן בית ספר

„תורה-ודת"

פל. וואָלבאָשטשי (נייע שטאָט) 6

דאָס לעהר-פראָגראַם פון תורה ודת" נעמט ארום א קורס פון אלערליי למודי קודש (עברי, חומש, רש"י, נ"ך, משנה, תלמוד) העברעאישע שפראַך, יודישע געשיכטע א.ז.וו. און אַלעס וואָס א יודיש קינד דאַרף צו וויסען. דאָס לעהר-פערזאָנאַל בעשטעהט פון די בעסטע פעדאגאגישע קרעפטען.

ס'ווערען אָנגענומען נייע שילער פון 5 ביז 14 יאָהר, צוליב'ן קריזיס הנחה-פרייזען

DR. MED.

RACHELA LEWI

ספעצ. קינדער-קראנקהייטען

זשעראָמסקיעגאָ (פאָנסקאַ) 24

טעלעפאן 72-142

STARSZY FELCZER

A. Neumark

Południowa 38, tel. 163-46

צוריקגעקעהרט

נעהמט אָן פון 8–10 פריה און פון 2–4 נאָכמ.

פאַר אונבעמיטעלטע – מעסיגע פרייזען.

לאדז, 5 נאוועמבער 1931

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 5 נאוועמבער 1931

פאלקס־צעהלונג

אין דער נאַכט פון 8־טען אויפ'ן 9־טען דעצעמבער קומט פאָר אין גאַנץ פוילען אַן'אַלגעמיינע פאָלקס־צעהלונג, און יעדער איינער מוז זיין גוט אינפאָרמירט וועגען דער וויכטיגקייט פון דער דאָזיגער אונטערנעהמונג. אין אומאָפּהענגיגען פוילען איז דאָס שוין די צווייטע פאָלקס־צעהלונג.

אַן'אַלגעמיינע פאָלקס־צעהלונג, וואָס בעהמט אַרום דאָס גאַנצע לאַנד און ווערט דורכגעפיהרט אין איין טאָג, איז די איינציגע מעגליכקייט אין בעקומען אַ ריכטיג בילד פון דער סטאַטיסטיק פון דער בעפעלקערונג, ד. ה. פון איהר צאָהל, געשלעכט עלטער, נאַציאָנאַליטעט, רעליגיע און אויך אין אַ געוויסער מאָס פון איהר קולטורעלען מצב (בילדונג) און עקאָנאָמישען צושטאַנד (בעשעפטיגונג).

קיין איין ערנסטע וויסענשאַפטליכע סטאַטיסטישע אַרבייט קען נישט בעקומען איהר פולען ווערט, אויב מען ווייס נישט גענוי דעם צאָהליגען צוזאַמענשטעל פון דער בעפעלקערונג.

אַ שטייגער, אויב מיר ווילען בעקומען אַ ריכטיג בילד פון דער שטאַרביגקייט אָדער קראַנקעוודיגקייט פון דער בעפעלקערונג פון דער אָדער יענער שטאָט, אָדער דער אָדער יענער גרופּע מענשען (נאַציאָנאַליטעט, געשלעכט, עלטער, פּראָפעסיע א. ד. גל.), איז ווייניג צו וויסען, וויפיל זענען געשטאַרבען אָדער קראַנק געוואָרען פון דער אָדער יענער קראַנקהייט און אין דעם עלטער, פון דער און דער גרופּע מענשען, נאָר מיר מוזען גענוי וויסען, וויפיל זענען אין דעם געגעבענעם מאָמענט בכלל פעראַן מענשען פון דער דאָזיגער גרופּע (נאַציאָנאַליטעט, עלטער, געשלעכט, פּראָפעסיע א. ד. גל.). נאָר אין דעם פאַל קענען מיר בעקומען אַ ריכטיגען ווייזער (קאָעפיציענט) אויף 1000 אָדער 100.000 (ס'איז גאַנץ גלייך) מענשען און קענען דעם דאָזיגען קאָעפיציענט פערגלייכען מיט אַנדערע אַזעלכע קאָעפיציענטען פון אַנדערע לענדער, שטעט, גרופּעס אדג"ל.

דאָסזעלבע איז אויך שייך אַלע אַנדערע פראַגען — קולטורעלע, עקאָנאָמישע, סאָציאַלע אדג"ל. ווילען מיר וויסען, וויפיל איז פעראַהאַן אין געגעבענעם אָרט אַנאַלפאַבעטען און מענשען מיט פערשידענעם גראַד בילדונג, אָדער ווי אַזוי וואוינען די מענשען, וואָס פאַר אַ בעשעפטיגונג זיי האָבען, ווי גרויס און פערשידען זענען די אונטערנעהמונגען א. אַז. וו. — מוזען מיר האָבען אַ גענויע פאָלקס־צעהלונג, און נאָר אויף דעם סמך קענען אָנגענומען ווערען די אָדער יענע מלוכה'שע אָדער קאָמונאַלע מאַסמיטלען.

ס'פערשטעהט זיך, אַז דער ווערט און דער ערפאָלג פון יעטוועדער פאָלקס־צעהלונג הענגט אָפּ פון דעם, ווי אַזוי די דאָזיגע פאָלקס־צעהלונג איז צוגעגרייט און ווערט דורכגעפיהרט. און דאָס ווידער הענגט אָפּ פון דעם נוסח פון די פראַגעבויגענס און אָן דער בעציהונג פון דער בעפעלקערונג צו דעם עצם פאָלקס־צעהלונג. גינסטיג, צי נישט גינסטיג; בעוואוסטזיניג, צי נישט בעוואוסטזיניג א. אַז. וו.).

איינע פון די אומבעדינגטע פאָדערונגען פון אַ ריכטיגער פאָלקס־צעהלונג איז, אַז מען זאָל דערביי נישט האָבען קיין שום פּניות — נישט קיין פיסקאַלע, נישט קיין פּאָליטישע. וואָס איז שייך דער ערשטער פאָדערונג, ווערט טאַקע באמת אין אַלע מלוכה'שע פאָלקס־צעהלונגען שטרענג דורכגעפיהרט אין די פעראָרדנונגען און אינסטרוקציעס — אויך אין בעמערקונגען אויף די פראַגעבויגענס פון דער פאַרשטעהענדער פאָלקס־צעהלונג אין פוילען — ווערט בפירוש געזאָגט: „די תשובות, וואָס ווערען געגעבען בעת דער פאָלקס־צעהלונג, זענען געהיים; זיי ווערען אויסגענוצט בלויז פאַר סטאַטיסטישע צוועקען און טאָרען נישט מיטגעטיילט ווערען נישט דער עפענטליכער מאַכט, נישט פּריוואַטע פערזאָנען פאַר וועלכע נישט איז אַנדערע צילען. בפרט קענען זיי נישט אויסגענוצט ווערען ווי אַ באַזיס אויף אַרויפצולייגען שטייערן, דורכפיהרען רעקוויזיציעס און אויספאָרשונגען געריכטליכע אָדער אַדמיניסטראַטיווע".

גאַנץ אַנדערש שטעהט די פראַגע בנוגע דער צווייטער אומבעדינגטער פאָדערונג — דער פּאָליטישער פּניה, אַזאַ פּניה איז דאָס רוב יאָ פעראַהאַן, און בעמליך אין 2 פונקטען: נאַציאָנאַליטעט און מוטער־שפּראַך. דער עיקר זענען פעראינטערעסירט אין די ענטפערס אויף די דאָזיגע פראַגען גראָד אַזעלכע מלוכות, וואָס בעשטעהען פון פערשידענע נאַציאָנאַליטעטען, וואָס צווישען זיי איז איינע די הערשענדיגע (מעהרהייט) און די איבעריגע אין דער מינדערהייט. און אָט איז טאַקע בעת די לעצטע פאָלקס־צעהלונגען, וועלכע זענען דורכגעפיהרט געוואָרען אין געוועזענעם עסטרייך און אין געוועזענעם רוסלאַנד א. א. אין די פראַגעבויגענס דער פונקט נאַציאָנאַליטעט לגמרי נישט געווען אַ ריינגעטראָגען. דער בעגריף נאַציאָנאַליטעט אין אונזער איצטיגען בעגריף האָט געזאָלט פערדעקט ווערען מיט די ענטפערס אויף די פראַגען וועגען אמונה (רעליגיע) און מוטער־שפּראַך.

דער פּועל־יוצא איז געווען, וואָס אַ טייל פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען, וואָס האָט אָנגעוויזען אַלס מוטער־שפּראַך די הערשענדיגע לאַנד־שפּראַך אָדער אַלס אמונה די הערשענדיגע רעליגיע — איז צוגערעכענט געוואָרען אויך צו דער הערשענדיגער נאַציאָנאַליטעט.

צום ערגסטען האָבען אָפּגעשניטען ביי דער לעצטער פאָלקס־צעהלונג אין געוועזענעם עסטרייך די יודען. קיין פונקט וועגען נאַציאָנאַליטעט איז אין די פראַגעבויגענס נישט געווען, און צווישען די מוטער־שפּראַכען, וועלכע מען האָט געמעגט אָנווייזען, איז יודיש נישט געווען אָנגעוויזען, האָבען די יודען אין דייטשען טייל פון עסטרייך אָנגעוויזען זייער מוטער־שפּראַך דייטש, אין אונגאַרן — אונגאַריש און אין גאַליציען פּויליש אָדער דייטש, אַזוי־אַרום איז יודיש אַלס שפּראַך אַזוי ווי גאָר אויף דער וועלט נישט געווען, און צווישען די אוקראַינער (און אויך ביי אַ טייל פּאָליאַקען — פאַרוואָס נישט אַלע יודען האָבען אָנגעוויזען פּויליש) האָט דאָס אָנגעמאַכט געוואַלד ביז בלוט. און דאָס איז טאַקע געווען די אמת'ע כוונה פון דעם קיניג־קייזערליכען עסטרייך.

אין די פאָלקס־ציילונגען, וואָס זענען דורכגעפיהרט געוואָרען נאָך דער מלחמה אין דאָס רוב לענדער, איז טאַקע דער דאָזיגער פּרינציפּ איינגעהאַלטען געוואָרען, און אין די פרעגבויגענס שטעהט אויך אַ פונקט, וועגען נאַציאָנאַליטעט, מיר זעהען איהם אין די פאָלקסציילונגען פון טשעכאָסלאָוואַקיע, עסטאָניע א"א, אין דער פאַרשטעהענדיגער פאָלקס־ציילונג ב' יאָרנז איז דער פונקט וועגען נאַציאָנאַליטעט אין די פרעגבויגענס, צום בעדויערען, נישטאָ, און דאָס איז נישט נאָר אַ סטאַטיסטישער פערזעהען, נאָר טאַקע געמאַכט געוואָרען מיט אַ פּניה צו מינערן פאַר דער וועלט אונטער דער מאַסקע פון אָביעקטיווע ציפערען, די אמתע צאָהל פון די נאַציאָנאַלע בעוואוסטזיניגע מינדערהייטען.

אָבער בנוגע דער יודישער בעפעלקערונג איז לגבי די אַנדערע נאַציאָנאַלע מינדערהייטען אין דער איצטיגער פאָלקסציילונג בעגאַנגען געוואָרען נאָך אַ גרויסע עוולה, וואָס קען זיך שלעכט אָפּרופען אויף דער גענויקייט פון די תשובות און רעזולטאַטען פון דער גאַנצער אונטערנעהמונג.

מיר מיינען דעם פאַקט, וואָס בעת פאַר אַנדערע נאַציאָנאַלע מינדערהייטען (אוקראַינישער, דייטשער רוסישער) זענען געדרוקט געוואָרען צוויי שפּראַכיגע בויגענס, זענען פאַר דער יודישער בעפעלקערונג אַזעלכע בויגענס נישט אַרויסגעגעבען געוואָרען.

דר. צ. שאבאר.

היטלער קאנדידאט אויף הינדענבורגס ארט

ער וויל ווערען פרעזידענט פון דייטשלאנד

(קארעספאנדענץ פון בערלין)

קלאנגען וועגען דעם, אז די נאציאנאל־סאציאליסטען וועלען בעת די פריהלינג־וואהלען ארויסשטעלען די קאנדידאטור פון אדאלף היטלער אלס נייעם פרעזידענט, האבען שוין לאנג קורסירט אין דייטשלאנד. איצט געפינען די קלאנגען א בעשטעטיגונג אין די ידיעות פון א מאסגעבענדער אינפארמאציאנס־אגענטור.

די פראגע וועגען וואהלען פון א נייעם פרעזידענט איז בעהאנדעלט געווארען אויף געהיימע בעראטונגען פון די אנפיהרענדע אנטיילנעהמער פון דעם אזוי גערופענעם „שווארצען צוזאמענפאר" אין הארצבורג. דערביי איז אויף די דאזיגע בעראטונגען אנוועזענד געווען אויך היטלער. די הינדענבורג־גרופע האט ארויסגעשטעלט צוויי קאנדידאטורען: פון געוו. קריגס־מיניסטער דר. געסלער און דעם בעוואוסטען גענעראל אין דימיסיע, מיטגליד פון רייכסטאג, פאן זעקט.

דר. געסלער, ווי עס האבען אנגעוויזען זיינע אנהענגער, האט סימפאטיע אין די קאטוילישע קרייזען: נאך דעם אומגליק, וואס האט איהם געטראפען (ער האט פערלוירען אין משך פון א קורצער צייט די פרוי און צוויי זיהן) האט ער זיך, א שטענדיג ווייטער פון דער קירכע, דערנעהנטערט צו דער קאטוילישער גייסטליכקייט און איז געווארען א געטרייער מיטגליד פון דער קאטוילישער געמיינדע. געגען זיין קאנדידאטור זענען אויף דער פערזאמלונג נישט געווען קיין געגענשפרוכען. נאכמעהר דערפאר, ווייל, לויט דער מיינונג פון די רעכטע קרייזען, איז דער געוו. קריגס־מיניסטער זעהר פאפולער אין די מיליטערישע קרייזען און אויך דער איצטיגער פרעזידענט סימפאטיזירט מיט איהם.

געגען פאן זעקט זענען ארויסגעטרעטען די מיטגלידער פון שטאלהעלם, וועלכע האבען דערמאהנט, אז דער גענעראל, וועלכער איז אין יאהר 1923 געשטאנען אין דער שפיץ פון דער דייטשער ארמעע, האט אנגענומען די שטרענגסטע מיטלען געגען דעם פוטש פון היטלער, לודענדארף און קאמפ. אין מינכען. דער דאזיגער „שווארצער פלעק" אויף דער פערגאנגענהייט פונ'ם גענעראל, וועלכער האט פערטיידיגט די רעפובליק, מאכט דער גענעראל זעקט פאר דעם שטאהלהעלם נישט אננעהמבאר אויפ'ן פאסטען... אלס פרעזידענט פ'ן דער רעפובליק.

די אלגעמיינע אויפמערקזאמקייט איז געווען געווענדעט דערויף, וואס היטלער האט געשוויגען די גאנצע צייט פון די בעראטונגען. זיין נאמען איז נישט געווען אנגערופען מצד קיינעם פון די אנוועזענדע אנפיהרער פון די דייטש נאציאנאלע און שטאלהעלמער, וועגען וואס היטלער האט מיט פערדרוס דערמאהנט נאכדעם אין בראונשווייג אויף א פערזאמלונג פון די אנגעזעהענע מיטארבייטער פון זיין פארטיי. היטלער זאל האבען געזאגט, ווי עס גייט איבער די אויבענדערמאהנטע אגענטור, אז **דאס פאלק וויל זעהן אויפ'ן פאסטען** פון „**ערשטען בירגער**" א מענשען, וועלכער זאל פערדינען דעם פולען צוטרוי פון די פאלקס־מאסען. און אזא מענש, זאגט היטלער, איז נאר ער אליין.

ווי בעוואוסט, איז היטלער אהן א מלוכה־אנגעהעריגקייט, אזוי ווי ער האט פערלוירען די עסטרייכישע בירגערשאפט און קיין דייטשע האט ער נאך ביז איצט נישט בעקומען. איצט אבער רעכענט ער פיקטיוו אריינצוטרעטען אין דינסט צו זיינעם א מיטפארטיי־מענש, צום בראונשווייגער אינערן מיניסטער, בעקומען אזוי ארום בראונשווייגער בירגערשאפט און נאכדעם אויטאמאטיש די דייטשע. דאס איז אבער נישט אזוי לייכט, ווי עס שטעלט זיך דאס פאר דער ראש פון די נאציאנאל־סאציאליסטען.

ט. ק.

פאר דער לעגאליזאציע פון אבארטען

געזעצפראיעקט אין דייטשען רייכסטאג

דער דייטשער אמט פאר סאציאלער פערזיכערונג פערעפענטליכט א סטאטיסטיק, פון וועלכער עס איז צו זעהען, אז אין דייטשלאנד ווערט יעהרליך דורכגעפיהרט העכער א מיליאן אבארטען.

אין 20 טויזענד פאלען זענען די מוטערס געשטארבען, אין 30 טויזענד פאלען האבען זיי דורכגעמאכט שווערע קראנקהייטען, נאך וועלכע זיי זענען געווארען אומפעהיג צו האבען קינדער בכלל. דאס געריכט בעהאנדעלט דורכשניטליך 10 טויזענד קרימינעלע פראצעסען, וועלכע זענען פערבונדען מיט אבארטען, 7000 פון די פראצעסען פערענדיגען זיך מיט אורטיילען אויף לענגערע טערמינען. ס'איז אינטערעסאנט, אז די צאהל אבארטען אין דייטשלאנד איז גלייך דער צאהל געבורטען.

ווי בעוואוסט, פיהרט די דייטשע פרעסע שוין לאנג א קאמפאניע וועגען רעווידירען די פאראגראפען 218 און 219 פון דייטשען שטראף־קאדעקס, וועלכע שטראפען מיט טורמע פאר אבארטען און בייהילף ביי אבארטען. אין צוזאמענהאנג דערמיט איז אינטערעסאנט נאכצופארשען, ווי עס איז ענטשטאנען די נעגאטיווע בעציהונג צו אבארטען, וועלכע ווערען בעשטראפט, לויט די געזעצען, אלס מארד.

דאס אלט־רוימישע געזעץ האט פאר אבארט נישט בעשטראפט. דער עמבריאן האט זיך גערעכענט פאר אן'ארגאנישען טייל פון דער מוטערס קערפער, וועלכע האט בעקאנט טון מיט זיך, וואס זי האט געוואלט. נאכדעם האבען די רוימישע געזעצגעבערס אנערקענט די רעכט פון פאטער איבער זיין צוקונפטיגען דור און אן'אבארט, געמאכט אהן דעם וויסען פון פאטער, אנגעהויבען שטראפען.

דאס קירכען־רעכט האט פערבאטען אבארטע פונ'ם מעדיצינישען שטאנדפונקט, רעכענענדיג זיך מיט דער מיינונג פון דעם הייליגען טאמאס פון אקווינאט, וועלכער האט פון זיין זייט שטיצענדיג זיך אויף דער מיינונג פון אריסטאטעלס'ן, געמיינט, אז ביז'ן 40 טאג איז דער עמבריאן נישט קיין לעבעדיגע זאך און ביז אין דעם טערמין איז אן'אבארט נישט שטראפבאר.

פון די איצטיגע קאדעקסען איז דער שטרענגסטער דער ענגלישער, וועלכער שטראפט מיט אייביגער טורמע נישט נאר אן'אבארט, נאר אויך א פרוב, אדער איינפאך א צוגרייטונג צום אבארט. פערזאנען, ביי וועלכע מען געפינט אינסטרומענטען, וועלכע קענען דינען צו מאכען אן'אבארט, ווערען בעשטראפט מיט 5 יאהר טורמע, נישט קוקענדיג דערויף, צי איז געווען געמאכט א פרוב, צי ניין. פונקט דער היפך איז די סאוויעטישע געזעצגעבונג, וועלכע האט מיט א דעקרעט פונ'ם 18 נאוועמבער 1920 געזעצליך דעם אבארט ערלויבט. דער אבארט קאן געמאכט ווערען נאר אין די מלוכה'שע קליניקעס, לויט א ספעציעלער ערלויבניש, וועלכע ווערט ארויסגעגעבען נאר אין משך פון די ערשטע 3 חדשים פון דעם שוואנגערען, און אויך נאר דאן, ווען די מוטער קאן בעווייזען, אז דאס איז נישט דאס ערשטע שוואנגערען, און אז איהר מאטעריעלע לאגע איז אזעלכע, אז זי קאן דאס קינד נישט ערציהען.

דער בעריהמטער דייטשער דאקטאר גוסטאוו בעטערס, מיטגליד פון דייטשען רייכסטאג, האט אריינגעטראגען אין פארלאמענט א געזעץ־פראיעקט, וועלכער איז נאהענט, לויט'ן גייסט צום סאוויעטישען. ער זעהט פאראויס די מעגליכקייט פונ'ם לעגאלען אבארט אין פאלגענדע דריי פאלען 1) ווען פון דעם איז אפהענגיג דער געזונדצושטאנד פון דער מוטער. 2) ווען דעם קינד דראהט א שווערע ערבשאפטליכקייט און 3) ווען דאס קינד איז א פועל־יוצא פון געוואלד־אקט.

ס'איז אינטערעסאנט, אז אין דער פויבסטליכער ווענדונג פונ'ם 31 דעצעמבער 1930, וואו עס ווערט געטאדעלט דער אבארט, אלס פערלעצונג פון גאטס הייליגסטע געזעצען, ווערט דאך געפונען א זכות פאר פרויען, וועלכע געפינען זיך אין א נויט.

„אין א פריוואטען פאמיליען־לעבען איז אפט מאל שווער צו פאלגען „גאטס געבאט: די מאטעריעלע נויט שטערט דערצו. ס'איז אומגערעכט, ווען דער ארבייטס־לוין איז אזוי נידריג, אז מען איז נישט אימשטאנד צו דערנעהרען די פאמיליע" מיינט דער הויפט פון דער קאטוילישער קירכע.

ארעסטען פון רעוויזיאניסטען אין ארץ־ישראל

ירושלים, 4. (יט"א טעלעגראפיש) אין תל־אביב זענען ארעסטירט געווארען 9 רעוויזיאניסטען, וועלכע האבען זיך בעטייליגט אין דער דעמאנסטראציע געגען דער פאלקס־צעהלונג. צווישען אנדערע זענען ארעסטירט געווארען דער בעקאנטער רעוויזיאניסט אחי מאיר און דער רעדאקטאר פון דער רעוויזיאניסטישער צייטונג „העם"—ייבין.

אלגעמיינער שאפערן־שטרייק אויסגעבראכען אין ארץ־ישראל

ירושלים, 4. (יט"א טעלעגראפיש) אין גאנץ ארץ־ישראל איז אויסגעבראכען אן'אלגעמיינער שאפערן־שטרייק. דער שטרייק איז פראקלאמירט געווארען צוליב די געהעכערטע אפצאהל־פערפליכטונגען.

די יודישע און אראבישע שאפער'ס האבען אויף א פערזאמלונג פראקלאמירט אן'אלגעמיינעם שאפערן שטרייק, צו וועלכען ס'זענען צוגעשטאנען אלע שאפערס אין לאנד.

געוו. אסיסטענט פון די קליניקען
פון אוניווערזיטעט אין בערלין
Dr. med. STARKER
וענערישע, הויט, האר און בלאז־קראנקהייטען
12 שרודמיעסקא 12
טעל. 126-87
נעהמט אן פון 9–11 און פון 4–8 אווענד.
זונטאג און יום־טוב פון 9 ביז 1 מיטאג.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזן

טראגישע ליבע

צווישען א שוואגער און א שוועגערין

31-יעהריגער יוד פערליבט זיך אין זיין 18-יעהריגע שוועגערין.— דער פערליבטער טאטע פון צוויי קינדער בעגעהט זעלבסטמארד.— ביידע שוועסטערן ווילען זיך אריינוואַרפען אין קבר

נעכטען האָט זיך אָפּגעשפּילט אַ טיפּע טראַ-געדיע ביי אַ יודישער פאַמיליע אין זשעלעכאָוו, לובלינער וואָיעוואָדזטווע, אַ ליבעס-טראַגעדיע וועלכע האָט זיך פערענדיגט מיט'ן טויט פון הויפּט-העלד — דער 31-יעהריגער יודישער קאָמיסיאָנער וואָלף האַמבורגער.

האַמבורגער האָט חתונה געהאַט מיט פינף יאָהר צוריק. געשעפטליכע אַנגעלעגענהייטען האָבען איהם געצווינגען צו וואוינען אין זשעלעכאָוו, ער האָט מיט זיין פרוי געבוירען צוויי קינדער און געפיהרט אַ מוסטערהאַפטע פאַמיליען-לעבען, אַ גוטער מאַן און אַ געטרייער פאָטער איז ער מיט זיין גאַנצע אויפפיהרונג געווען אַ מוסטער פאַר אַלע.

פּלוצלונג איז מיט האַמבורגערן געשעהען אַן ענדערונג. אַנשטאָט אַרויסצופאָהרען אין זיינע געשעפטליכע ענינים אַלס קאָמיסיאָנער האָט ער אָנגעהויבען פערבלייבען אין דער היים, אויסגעזוכט פערשידענע תירוצים אַבי נישט אַרויסצופאָהרען פון שטעטעל. דערצו נאָך האָט ער וואָכען לאַנג מיט קיינעם אַ וואָרט נישט אויסגערעדט. אַרומגעגאַנגען פערחלומט, מרה'שחורה'דיג און פלעגט אויך אָפּ-ליגען האַלבע טעג אין בעט, דערפאַר פלעגט ער אויף שעה'ן לאַנג פערשווינדען ווערען אין די אַ-וועלדער און אין שטוב האָט מען נישט אַזוי גיך זיך געכאַפּט, וואָס מיט איהם געשעהט.

ערשט אין די לעצטע טעג איז קלאָר געוואָרען, אַז וואָלף האַמבורגער האָט איבערגעלעבט אַ זעהר טיפע טראַגעדיע.

מיט עטליכע חדשים צוריק האָט זיין פרוי דער-האַלטען אַ בריף פון איהר שוועסטער, אַז אַנשטאָט קיין דאַמאַטשעוו, גאַרבאַטקע, אָדער קוזמיר, וויל זי בעסער אַראָפּקומען אויף זומער-וואוינונג אין'ם קליינעם שטעטעלע זשעלעכאָוו. די פאַמיליע האַמבור-גער האָט גערן דערויף מסכים געווען און דאָ הויבט זיך אָן דאָס אומגליק.

האַמבורגערס שוועגערין, די אַכצעהן-יעהריגע רעגינע האָט אין זיך פערמאָגט צו פיל מעלות, אַז זי זאָל נישט צוציהען צו זיך די אויפמערקזאַמקייט פון איהר נאָך גאַנץ יונגען שוואָגער. שעהן, רייצענט, פרעהליך און ראָמאַנטיש האָט זי ביסלעכווייז געגען איהר ווילען איינגעליבט אין זיך איהר איי-גענעם שוואָגער. איהר שוועסטער האָט לכתחילה, דערויף קיין אַכט נישט געלעגט. זי האָט זיך צו איהר שוועסטער בעצויגען מיט פולען צוטרוי, בפרט נאָך אַז זי האָט געקענט איהר מאַן און געוואוסט ווי טריי ער איז איהר, זי האָט דעריבער נישט געזעהען ווי צווישען איהר מאַן און איהר שוועס-טער ווערען די בעציהונגען אַלץ נעהנטער און אַז איהר שוועסטער קלויבט זיך גאָר נישט אָפּצופאָה-רען פון שטעטעל. איהר מאַן האָט געפונען פערשי-דענע אויסריידען ווי אַזוי צו בערעכטיגען דאָס פער-בלייבען פון איהר שוועסטער אין שטעטעל, נאָכ'ן ענדיגען די וואַקאַציע האָט איהר מאַן זיך איינגע-עקשנט אַז נישט אַנדערש נאָר איהר שוועסטער זאָל פערבלייבען ביי זיי איבער די יום טובים, און אַזוי איז געשעהן.

האַמבורגער איז די גאַנצע צייט נישט אַרויס-געפאָהר'ען פון שטעטעל, נישט אָפּגעטרעטען אַ רגע פון זיין שיינע שוועגערין, און ווען זיין פרוי האָט זיך געכאַפּט, איז שוין געווען צו שפּעט. דאָס פּאָר איז געווען פערליבט „איבער די אויערען" עס האָט זיך אָנגעהויבען אַ אָפענע טראַגעדיע. האַמבורגער האָט אין די סכות-טעג דערציילט זיין פרוי דעם גאַנצען אמת, און פאָרגעלייגט איהר אַ גט. די פרוי האָט דערפון נישט געוואָלט הערען, האָבען זיך אָנ-געהויבען ביטערע טעג אין שטוב, עס האָט געוויינט די פרוי, דער מאַן און אויך די יונגע שוועגערין, זיינע. עס האָט זיך געשאַפען אַ טראַגיש-פערפלאָנ-טערטע סיטואַציע. די שוועגערין האָט ערקלערט אַז וועט נישט מסכים זיין חתונה צו האָבען מיט'ן מאַן פון איהר שוועסטער, הגם זי האָט איהם אומגעהויער ליב. האַמבורגער איז אַריינגעפאַלען אין אַלץ טי-פערע מרה שחורה און פאַריגען פרייטאָג פריה איז געשעהן עטוואָס שרעקליכעס.

נאָך אַ גאַנצע נאַכט נישט שלאָפען האָט ער אַרום 9 אַ זייגער פריה, אויסגענוצט אַ מאָמענט ווען קיינער איז אין שטוב נישט געווען און מיט איין רעוואָלווער-קויל אין שלייף האָט ער אַ סוף גע-מאַכט צו זיין לעבען.

פרייטאָג פאַרנאַכט צו ליכט-צינדען איז פאָר-געקומען די לוויה. דאָס גאַנצע שטעטעל האָט זיך בע-טייליגט אין דער לוויה. די פרוי און די שוועסטער איהר'ע האָבען ביידע געוואָלט אַ סוף מאַכען צו זייער לעבען, זיך געריסען אין קבר אַריין, צוזאַמען האָבען זיי געוואָלט בעגראָבען ווערען, מען האָט זיי קוים אַהיים געפיהרט פון בית עולם, און שכנים היטען זיי, אַז זיי זאָלען קיין זעלבסטמאָרד נישט בעגעהן.

מאַשין-לעכער
ווערען אָנגענומען אויסצונייען ביי
ג. נאַרדמאַנשרוזדמיעסקאַ 8.

קלעפסידרעס
צו זעהר ביליגע פרייזען
בעהמט אן די דרוקעריי פון
„נייעם פאָלקסבלאט"
די קלעפסידרעס ווערען איז משך פון 1 שעה' אויסגעפערטיגט
און פונאנדערגעקלעבט איבער דער שטאָט.

טיי- און טאבאק-שמוגעל אויף דער דייטש-האלענדישער גרעניץ

צאָל-בעאמטע פיהרען אדורך א רעוויזיע ביי די שמוגלערס אויף דער דייטש-האָלענדישער גרעניץ. ביי די שמוגלערס ווערט אָפּגענומען טיי, קאווע און טאבאק.

כאראקטעריסטישע יודישע מאמענט-בילדער פון וויען

פטור געווארען א שווערען אנטיסעמיטישען בלבול

(פון אונזער קאָרעספּאָנדענט)

דער מורא'דיגער אייזענבאַהן-אַטענטאַט דעם צווייטען טאָג ראש-השנה אין אונגאַרן מיט 25 טויטע און צוויי מאָל אַזוי פיל שווערע קאַליקעס איז אויסגענוצט געוואָרען אין די צייטונגען פון די האַ-קענקרייצלער, אין אַ גרויסען טייל פון מיטעל-אייראָפּא צו אַ געפעהרליכען אנטיסעמיטישען בלבול. אין אונגאַרן, אין עסטרייך, אין דייטשלאַנד, אין טשעכאָסלאָוואַקיי און אין אַנדערע לענדער האָבען די האַקענקרייצלערישע פּאַרטייען פערשפּרייט פּאַמ-פלעטען, אַז דער אַטענטאַט איז געווען אַ יודיש ווערק, אויסזוכענדיג זיך דערפאַר דווקא ראש השנה, ווען ס'פאָהרען נישט קיין יודען אין די באַהנען. אין אונגאַרן האָט די אַנטיסעמיטישע קאַמפּאַניע געהאַט אַ געוויסען ערפאָלג ביי דער אויפגערייצ-טער בעפעלקערונג. יום-כפור און סוכות האָט די רעגירונג געמוזט בעשיצען די יודישע שוהלען מיט שטאַרקע מיליטער-אַבטיילונגען, ווייל ס'זענען אַרומ-געלאָפען קלאַנגען און דראָהונגען פון אַ באַמטען-אַטענטאַט אויף יודישע סינאַגאָגען אַלס אַנטיסעמי-טישע נקמה וועגן „יודישען" אייזענבאַהן-אַטענטאַט.

נו, אַצינד האָט מען געכאַפּט אין וויען דעם מערדערישען אַטענטעטער. דער פויגעל איז אַ כשר'ער קריסטליכער מאַדיאַר, וועלכער וואוינט די לעצטע יאָהרען אין וויען. עס שטעלט זיך אַרויס, אַז ער איז פריהער געווען אַ אָפיציר אין דער אַנטיסעמיטישער ווייסער טעראָר-אַרמיי נאָכ'ן צו-זאַמענבּרוך פון קאָמוניסטישען רעזשים אין אונגאַרן. אַצינד איז ער גאָר אַ פיהרער אָדער אַ געפיהר-טער פון אַ נייער געהיימער טעראָר-גרופּע אונטערן קאָמאַנדאָ פון אַ ק ר י ס ט ל י כ-ק אָ מ ו נ י ס ט י-ש ע ר פּראָפּאַגאַנדאַ-אָרגאַניזאַציע. עס איז אַלזאָ אויס מיט דעם פיליעהריגען בלבול, אַז דער קאָ-מוניזם איז אַ „יודישע בעוועגונג". עס זענען זאָ-גאַר פערהאַן ספּעציעלע שטרענג-קאַטוילישע גע-היימע אָרגאַניזאַציעס, וואָס פערשפּרייטען קאָמו-ניזם און מאַכען זייער קאָנספּיראַטיווע קאָמוניסטי-שע אַרבייט אַזש ביז צו אינטערנאַציאָנאַל אָרגאַ-ניזירטע אַטענטאַטען אויף די באַהנען פון פערשי-דענע לענדער.

דער געכאַפּטער קריסטליכער קאָמוניסטישער מאַסענמערדער הייסט ס י ל וועסטער מ אַ ט ו-ש ק אַ און ווערט ווירקליך פון אַלע בעקאַנטע גע-שילדערט אַלס פרומער קאַטאָליק, וואָס ערציהט זיינע קינדער אין פריוואַטע קריסטליכע שולען. עס שטעלט זיך אַרויס, אַז זיין האַנד איז געווען אויך ביי די מערדערישע אַטענטאַטען אויף די באַהנען פון אַנדערע לענדער. אַצינד שעמט מען זיך אין אונגאַרן ביז'ן טיפען הלז. דער פּאַטריאָטישער ווייסער חברה'ניק-אָפיציר, וואָס האָט געווים מ'הר ווי איינמאָל בעפלעקט זיינע הענד מיט אומשולדיג יודיש בלוט — פּלוצים אַ פרומער קריסטליכער קאָמוניסט און אַ באַמבען-אויפרייסער אויף אייזענ-באַהנען!

צוריגען נאָך איין אנטיסעמיטישער בלבול. כן ירבו...

(יפ"א)

מ. א. טענענבלאט.

האַללאָ! קלינג 240-80
KURJER KRAWIECKI
„GELASSENA"
Sienkiewicza 40, tel. 240-80
נעהמט-אָן יעדע אַרט נאַרדע אַפּע צום פּרעסען, רייניגען, וואַשען און פאַרבען. נעהמט-אָן און שיקט אַפּ אַהיים די אַרבייט מיט אייגענע שיק-יונגלעך.
רעיעלע בעהאַנדלונג! מאַלידע אויספיהרונג!

קרבנות פון שפיאנאזש

סענסאציאנעל קרימינעלישער ראמאן

(60

ביי די דאָזיגע ווערטער האָט דער אַלטער קאַמערדינער געעפענט דאָס ציגאַרען-שאַכטעל, און בעוויזען אַ קליינעם געגענשטאַנד, ענהליך צו אַ העגטעל פון אַ קינזשאַל.

ער האָט עס אַ דריק געטון מיט די פינגער, און מיט אַ טרוקענעם טרישטש איז אַרויסגע-שפּרונגען אַ שמאָלענער מעסער צעהן סאַנטימעטער די לענג.

שנעל האָט אויסגעשטרעקט נאָך דעם זיין האַנד, אָבער דאָס העגטעל האָט ווידער אַ טרישטש געטון, און די שאַרף איז פערשוואונדען.

טאָמסאָן האָט אַוועקגעלייגט דעם קינזשאַל אויפ'ן טיש.

— איך האָב דאָס מעסער געקויפט ביי אַ מאַטראָס אין קאָנסטאַנטינאָפּאָל מיט עטליכע יאָהר צוריק. מיר פלעגט אויסקומען צו בעגלייטען אין די געפעהרליכע, פערדעכטיגע קוואַרטאַלען, האָב איך אָט דאָס געוועהר געטראָגען מיט זיך אין דער קעשענע, אָבער בענוצען זיך דערמיט, האָב איך זיך נישט בענוצט.... איך האָב עס נאָר אויס-גענוצט אין יענעם טאָג. איך ווייס אַליין נישט אויף קלאָר, וואָס עס האָט געמאַכט אויפהויבען מיין האַנד... ווען די מילעדי איז אַריין אין'ם טע-לעפאָן-בודעל, האָב איך דערזעהען, אַז איך האַלט דעם קינזשאַל אין האַנד.... איך האָב געעפענט די טיר, אַ קלאַפּ געטון די מילעדי און אַ כאַפּ געטון דעם האַנד-בייטעל, וואָס איז געלעגען אויף דער פּאָליצע... די מילעדי האָט אַרויסגעלאָזט אַ טויבען קרעכץ און איז אַנידערגעפאַלען... איך האָב צוגעקלאַפּט די טיר, עַנטלאָפען אין קעמערל און זיך דאָרט פערשלאָסען. דאָס אַלץ האָט גע-דויערט נישט מעהר, ווי אַ מינוט, אָבער ווי נאָר איך האָב זיך בעוויזען צו בעהאַלטען, איז עמי-צער צוגעגאַנגען צו דער טיר, און א רוף געטון: „סעידי"! אין קעמערל אויפ'ן טיש איז געלעגען אַ נאַסע שמאַטקע, האָב איך דערמיט אָפּגעווישט מיינע הענדשקעס. אָט זענען זיי: איך האָב זיי נישט געוואַשען פון דעמאָלט אָן.

ער האָט אַרויסגענומען פון ציגאַרען-שאַכ-טעל אַ פּאָר הענדשקעס, און פאַמעלעך אַוועק-געלייגט זיי לעם קינזשאַל.

— איך האָב געעפענט דער מילעדיס האַנד-בייטעל און געפונען אין איהם אַ גרויסען קאָנווערט, וואָס איז געווען אַדרעסירט צום סער ראָבערט, די דאָקומענטען זענען געלעגען אין'ם קאָנווערט. אי-בערלייענען זיי איז נישט געווען אינטערעסאַנט פאַר מיר, און איך האָב דעריבער אין זיי נישט אַריינגעקוקט. חוץ מזה האָב איך אין דעם האַנד-בייטעל געפונען אַ שליסעל און אָט די קליינע זאַך איך האָב עס בעהאַלטען אין טאַש.

טאָמסאָן האָט אַרויסגענומען פון ציגאַרען-שאַכטעל אַ שליסעל פון אַנ'אַמעריקאַנישען שלאָס, און אַ גאָלדענער פּודער-שקעטעלע בעפּוצט מיט קליי-נע בריליאַנטלעך.

— דורך דעם פענסטער פון קעמערל — האָט ער פאָרטגעזעצט — האָב איך דערזעהען אַ טאַק-סובקע, וואָס איז געשטאַנען אויף דער גאַס לעם דער זייטיגער טיר. אויף דער גאַס איז קיינער נישט געווען. איך האָב זיך צוגעהערט און פערשטאַנען, אַז דאָס ביוראָ איז פול מיט מענשען. דאַן בין איך אַרויס פון מיין בעהעלטעניש, אַ וואַרף געטון דעם בייטעל אין דער טאַקסובקע, אַריינגעוואָרפען דעם קאָנווערט אין פּאָסט-קעסטעל אין רוג, און אַליין בין איך אַוועקגעפאָהרען אַהיים. איך האָב זיך אַר-ריינגעזעצט אין אַ טראַמוואַי, און צוויי אַ זייגער בין איך שוין געווען אינדערהיים. איך בין, אַלזאָ, געווען אויסער דער שטוב אַ האַלבע שעה צייט און קיינער האָט נישט בעמערקט מיין אָפּוועזענהייט. איך האָב זיך אַוועקגעזעצט פריהשטיקען...

מאָריס סטאַר האָט שנעל פערשריבען דאָס אַלץ, וואָס טאָמסאָן האָט דערציילט.

לאַרימער און הערינגטאָן האָבען געמאַכט נאָ-טיצען אויפ'ן פּאַפּיר.

שנעל האָט זיך אויפמערקזאַם צוגעקוקט צום אַלטען דינער.

— איך האָב נאָך נישט בעוויזען אָפּצופריה-שטיקען, ווי איך האָב דערהערט דעם סער ראָ-בערטס קלינגען, איך בין אַרויף אין דעם קאַבינעט און געטראָפען איהם אין דער געזעלשאַפט פון מיס-טער שנעל. דאָ האָט מען מיין הער צוגערופען צום טעלעפאָן: מען האָט איהם מיטגעטיילט וועגן דער מילעדי'ס טויט, און ער איז געלייכט געוואָרען... מיר דוכט זיך, מיינע הערן, אַז איך האָב געזאָגט אַלץ, וואָס מען האָט בעדאַרפט... אָבער, אויב איהר וועט מיר דערלויבען, וועל איך צוגעבען עטליכע ווערטער וועגן דעם שליסעל... און וועגען עפּעס אַנ'אַנדער זאַך...

— אַדרבא, רעדט וועגען אַלץ, — האָט בראַון געענטפערט — מיר הערען איך!

— איך דאַנק אייך, סער. איך האָב געוואוסט, אַז אָט דער שליסעל איז נישט פון אונזער הויז, און מיר איז אויך איינגעפאַלען... איך האָב גע-וואוסט, אַז די מילעדי האָט איהם געשריבען אַ בריף... אויב די דאָזיגע בריף וועלען געפונען ווערען — האָב איך געטראַכט — וועט עס זיין אַ סקאַנדאַל, און די לידיען פון סער ראָבערט וועלען ווערען אומדערטרעגליך... האָב איך בע-שלאָסען אַרויסצוקריגען די דאָזיגע בריף... דאָס איז געווען פערבונדען מיט אַ סכנה, ווען מען בע-קוועמע געלעגענהייט האָט זיך נישט געמאַכט... אָבער אין יענעם טאָג, ווען מיין הער איז אַוועקגעשטעלט געוואָרען פאַר'ן אויספאָרשונגס-ריכטער, האָב איך אַדורכגעפיהרט מיין פּלאַן.

(פאָרטזעצונג קומט).

אונטער דעם קרעמל ליגען נאָך די אוצרות
פון איוואַן דעם גרויזאַמען

מיט אַ קורצער צייט צוריק האָט זיך אין די מאָסקווער צייטונגען בעוויזען אַ נאָטיץ, אין וועלכער עס איז דערצעהלט געוואָרען, אַז ביי איינער אַן אונטערערדישער אַרבייט אין קרעמל האָט מען זיך אָנגעשטויסען אויף עטליכע קאַסטענס מיט אַלטע ביכער און כתב ידן, וואָס האָבען אַ קאָלאָסאַלען ווערט. מען גלויבט — ווערט ווייטער דער־צעהלט אין דער נאָטיץ — אַז מען האָט זיך אָנגעשטויסען אויף די אוצרות פון איוואַן דעם גרויזאַמען און אַנדערע צאַרישע דעספּאָטען, וועלכע פלעגען פערשטעקען אַלע ווערטפולע זאַכען און מלוכה־אוצרות אין די געהיימע לאַבּירינטען פון דעם אונטערערדישען קרעמל.

וועגען אָט די געהיימע לאַבּירינטען פון'ם אונ־טערערדישען קרעמל צירקולירען ביים רוסישען פאָלק נאָך עד־היום מעהרערע לעגענדען און פאַנ־טאַזיעס.

דאָס רוסישע פאָלק גלויבט, אַז אונטער די שלעסער, קלויסטערס און טורמעס פון קרעמל גע־פינען זיך קאָלאָסאַלע אוצרות, וואָס וואַרטען אויף זייערע ענטדעקער.

אַ סברה, אַז מען האָט דעם קרעמל לכתחילה אַזוי געבויט, אַז די אונטערערדישע גענג זיינע זאָלען זיין אַ פיל בעסערע שוץ פאַר די מאַנאַכען און פירשטען אין צייט פון אַ געפאַהר איידער די דרויסענדיגע פעסטונגס־ווענד און שוץ־שלעסער.

דער ערשטער, וואָס האָט געהאַט אוועקגעלייגט דעם יסוד פאַר דעם איצטיגען קרעמל איז געווען דער סוזדאַלער פירשט יורי דאָלגאָרוקי (דער לאַנג־הענדיקער...) וואָס האָט אין 15־טען יאָהר הונ־דערט געהערשט איבער מאָסקווע.

אויף אויפצובויען די ערשטע קלויסטערס, די שלעסער, ווי אויך די פעסטונגס־ווענד אַרום קרעמל זענען דעמאָלסטמאָל איינגעלאַדען געוואָרען ספּעציעלע אַרכיטעקטען פון איטאַליען, וועלכע זענען געווען גרויסע בריהס אויף צו מאַכען אויך אונטערער־דישע גענג און לאַבּירינטען, וואו מען זאָל קענען פערשטעקען נישט נאָר די מלוכה־אוצרות נאָר וואו מען זאָל קענען פיניגען די אַנגעזעהענע קריגס־געפאַנגענע און „פּאָליטישע“ אַרעסטאַנטען.

די שפּעטערדיגע רוסישע הערשער און דעס־פּאָטען האָבען געלאָזט נאָך ווייטער און ווייטער אויסבויען די געהיימע אונטערערדישע גענג פון קרעמל און פון מאָסקווע בכלל און עס איז איצ־טער שווער אַפילו זיך פאָרצושטעלען, וואָס פאַר אַ טראַגעדיעס און רציחות עס האָבען זיך געהאַט אָפּגעשפּילט אונטער דער מאָסקווער ערד אין משך פון די לעצטע 5 יאָהר הונדערטער.

די שרעקליכסטע רציחות זענען אין די געהיימע סקלעפּען און קעלערס פון קרעמל פאָרגעקומען אין די יאָהרען פון איוואַן דעם גרויזאַמענס ממשלה.

אָבער דער זעלבער איוואַן דער גרויזאַמער האָט אַ חוץ זיינע סאַדיסטישע רשעות און מעשים־תעתועים פערמאָגט אַן אויסערגעוועהנליכע ליבע צו ביכער און מאַנוסקריפּטען פון אַלע פעלקער אויף אַלע לשונות.

אויך צו גאָלד און בריליאַנטען האָט נאָך איוואַן דער גרויזאַמער געהאַט אַ ווילדע תאווה.

דערביי איז קיין וואונדער נישט, וואָס גראָדע, דער גרויזאַמסטער פון אַלע גרויזאַמע הערשער איבער רוסלאַנד, האָט מעהר פאַר אַלע אַנדערע צאַרען זיך אָפּגעגעבען מיט'ן ווייטערדיגען אויס־בוי פון די אונטערערדישע היילען אין קרעמל און דער עיקר, מיט'ן פערמאַסקירען זיי אויף אַזא מין אופן, אַז קיין בן אדם אַ חוץ איהם, זאָל נישט טרעפען צו זיי דעם צוגאַנג אַדער אויסגאַנג.

איוואַן דער גרויזאַמער האָט הכלל געליטען פון דער אַזוי גערופענער פערפאָלגונגס־מאַניע [illegible]

אַזוי אַרום זענען די אונטערערדישע לאַבּי־רינטען פון קרעמל געוואָרען אין דער צייט פון איוואַן דעם גרויזאַמענס ממשלה, נאָך מעהר געהיימ[ע]־בישפול און קאָמפּליצירט, זיי פלעגען איהם דינען נישט נאָר אַלס בעהעלטער פאַר זיינע מלוכה־אוצ־רות, נאָר אויך טאַקע צוליב זיינע אינקוויזיציע־צוועקען.

אין אָט די דאָזיגע געהיימע און שטאָק פינס־טערע אונטער־קרעמל־לאַבּירינטען האָט איוואַן דער־גרויזאַמער געהאַט, אַ סברה, פערשטעקט זיין גאַנ־צע ביבליאָטעק פון איבער 800 בענדער געבונדענע אין גאָלדענע טאָוולען.

די דאָזיגע בענדער זענען בעשטאַנען דאָס רוב פון אָריגינעלע וויסענשאַפטליכע און היסטאָ־רישע כתב־ידן, וואָס זייער גלייכען איז נישט געווען אויף דער גאַנצער וועלט.

זייענדיג אַ ליידענשאַפטליכער ביבליאָפיל און מאַנוסקריפּטען־יעגער, האָט איוואַן דער גרויזאַמער נישט געזשאַלעוועט קיין געלד (און אָפטמאָל אויך קיין פרעמד בלוט...) אויף צו בעקומען זעלטענע ווערק פון דער גאַנצער וועלט. דער עיקר פלעגט ער זוכען גריכישע, לאַטיינישע און העברעאישע כתב־ידן.

ער פלעגט אויך „קאָנפיסקירען“ (פשוט'ער גע־רעדט — בערויבען) די ביבליאָטעקען פון פערשידענע פירשטען און מלכים, וואָס ער פלעגט איינ־נעהמען.

דאָס נעמליכע פלעגט ער אויך טון מיט די ביבליאָטעקען פון די מעהרערע און מעהרערע רו־סישע קלויסטערס.

בערויבענדיג די קלויסטערס פלעגט איוואַן דער גרויזאַמער פעראייניגעס שוין אויך צונעהמען דעם גאָלד און זילבער, די בריליאַנטען און דימענטען, וואָס פלעגען בעפּוצען די היילינע בילדער און עס אַלץ אַוועקשלעפּען צו זיינע אונטערערדישע אוצ־רות פון קרעמל.

פון דער שטאָט נאָווגראָד אַליין — דערצעהלט איינער אַ דייטשער היסטאָריקער — האָט איוואַן דער גרויזאַמער געהאַט אַרויסגעפיהרט נאָך אַ בלוט־באָד גאַנצע דריי הונדערט וועגענער מיט זילבער, גאָלד, בריליאַנטען.

די דעמאָלסדיגע רוסישע אַריסטאָקראַטיע, די פירשטען און באָיאַרען וויסענדיג שוין די גרויזאַמע שוואַכקייטען פון זייער הערשער און בע־צווינגער — האָבען אַליין אויך אָנגעהויבען גראָ־בען הינטער זיך פערשידענע אונטערערדישע גענג און בעהעלטענישען כדי זיך צו קענען ראַטעווען פון איוואַן דעם גרויזאַמענס רויבערישע אַפּעטיטען און אַזוי אַרום איז דער באָדען פון דער אַמאָליגער מאָסקווע געוואָרען דורכגעלעכערט פון אַלע זיי־טען, כאָטש נעהם און מאַך דאָרטען אַן אונטער־גרונט באַהן....

די צאָהל אונטערערדישע גענג אין מאָסקווע האָט מען דעמאָלסטמאָל אָפּגעשאַצט אין אַ־ערך צוואַנציג ביז דרייסיג (אַזוי פיל אונטערגרונד־ליניעס פאַר־מאָגט נישט אַפילו ניו־יאָרק.

די גרעסטע און געהיימניספולסטע קאַטאַקאָמבע האָט זיך געפונען אונטער'ן הויז פון מאַליוטאַ סקו־ראַטאָוו — דער טרויעריג־בעריהמטער תליון פון איוואַן דעם גרויזאַמען.

אין סקוראַטאָווס הויף פלעגען געפּייניגט און אומגעבראַכט ווערען אַלע געגנער און שונאים פון איוואַן דעם גרויזאַמען.

נאָך קורץ פאַר דער לעצטער וועלט־מלחמה האָט מען גראָבענדיג אין קרעמל זיך אָנגעשטויסען אויף מעהרערע סקעלעטען פון מענשען, וואָס זענען געווען געשמידט אין אייזערנע קייטען צו אַ געמויערטער וואַנד.

אויך אין פאַריגען יאָהרהונדערט האָבען די רוסישע צאַרען פּראָבירט זוכען די אונטערערדישע קרעמל־אוצרות, אָבער אָהן בעדייטענדיגע דער־פאָלגען.

מען האָט נאָר געהאַט ענטדעקט עטליכע נייע אונטערערדישע גענג און קאָרידאָרען, וועלכע זע־נען שוין אָבער געווען אויסגעליידיגטע.

דאָך אָבער גלויבט מען נאָך, אַז אונטער'ן קרעמל ליגען פערבאָרגען קאָלאָסאַלע אוצרות פון ווערטפולע זאַכען און ביכער.

ד. שערמאַן.

* * *

◆ (רייזע-איינדריקען) ◆

פון יעקב באַטאַשאַנסקי

בראָדוויי

בראָדוויי — אַ גאַס ווי אַ שלאַנג. — די לאָקאַלען זענען אַ דערפאָלג. — אין אַ גרויסען פולען קינאָ גלוסט זיך זיצען. — דער געוועזענער גרעסטער טעאַטער „פּאַראַמאַונט“ איז דער איצטיגער גרעסטער „ראָקסי“ — ים'ען מיט ליכט און זונען מיט פאַרבען. — גרויסע זינגערס און טענצערס, וואָס ווילען שוין נישט זינגען און טאַנצען. — גרויס איז ספּעקטאַקל און פּוסט אין אינהאַלט

בראָדוויי איז נישט קיין „עוועניו“ און נישט קיין „סטריט“, בראָדוויי איז — בראָדוויי. אַ דיאַגאָ־נאַלע גאַס, וואָס נעהמט אַרום גאַנץ מאַנהעטען, אַזוי ווי אַ שלאַנג, זי הויבט זיך אָן ביי דער ער־שטער עוועניו, און ענדיגט זיך ביי דער צוועלפטער, זי בעגעגענט זיך אויפ'ן וועג און קרייצט זיך מיט אַלע „עוועניוס“ און מיט אַלע „סטריטען“.

מען מיינט דאָס בראָדוויי, וואו עס געפינען זיך די גרעסטע טעאַטערס און קינאָס פון ניו־יאָרק און במילא אויך פון דער גאַנצער וועלט.

אויב איהר ווילט אייך איבערצייגען אַז דער מאָדערנער מענש קען אָן ספּעקטאַקל נישט לעבען, פּונקט ווי ער קאָן נישט לעבען אָהן קיין ברויט, געהט איהר דורך האַלב אַכט אַ זייגער אויף בראָד־וויי, וואו עס געפינען זיך די טעאַטערס און קינאָס, געהט איהר דורך אין דער געגענד, וואָס ווערט גע־רופען „דער ווייסער וועג“, ווייל עס איז דאָרט ביינאַכט פּונקט אַזוי ווייס און ליכטיג, ווי בייטאָג און אפשר נאָך ווייסער און ליכטיגער.

איך בין געווען אין ניו־יאָרק אין די צייטען פון די גרעסטע היצען און פון גרעסטען קריזיס און וויפיל מאָל איך בין געגאַנגען אויף בראָדוויי אין אַ טעאַטער, אין אַ קינאָ, אָדער אין אַ רעווי, אַזוי פיל מאָל האָב איך געטראָפען אַ פּוּל הויז אויף אַלע הונדערט פּראָצענט, אַ בילעט האָב איך געדאַרפט בעשטעלען מיט אַ טאָג אָדער מיט צוויי פריהער.

און נישט נאָר ביינאַכט, בייטאָג, אין דער סאַ־מע צייט פון דער אַרבייט האָב איך געטראָפען די קינאָס און די טעאַטערס געפּאַקט.

[illegible]

פאַרבען פון די פרויען־קליידער שפּילען — מענער טראָגען אויך דאָ גרויסע, פאַרבלאָזע קליידער — און עס שפּילען אויך דאָ די פּנימ'ער און די קער־פּערס, וואָס ווערען בעגאָסען און אָנגעגאָסען מיט ליכט. פּונקט ווי ביי די טויער'ען פון גהינום שטעהט אָנגעשריבען — „גיט אויף יעדע האָפענונג!“ פּונקט אַזוי איז דאָ ווי אָנגעשריבען: „גיט אויף יעדען טרויער“!... וואָס איבערהויפּט טוט זיך ווייסט יעדער ביי זיך, פון דרויסען שיינט ביי יעדען אַ שמייכעל, אַ געלעכטער און אַ פרייד,

אַ האַלבען ערפאָלג פון די קינאָס און טעאַ־טערס פערזיכערט בראָדוויי גופא, פערזיכערט דעם פאַקט, וואָס די גאַנצע געגענד בריענט, שיינט און פרייט זיך, עס איז מסתמא נישט פערהאַן נאָך אַ פּלאַץ אין דער וועלט, וואָס זאָל זיין אַזוי בע־לויכטען, ווי בראָדוויי, אין איין ריאָ דע זשאַנעיראָ איז פערהאַן, אָבער דאָס ליכט איז דאָרט אַ שרייענ־דיגס, עס נעהמט די אויגען אַרויס, און דאָ איז דאָס ליכט אַ מילדס, אַ זילבערדיגס, און עס שפּילט אַזוי, אַז עס ציהט דיך אַריין אין דער נעץ, אַזוי ווי אַ צאַויבער טייוועל־שפּיל.

די צווייטע טייל פון דערפאָלג־פערזיכערונג, זענען די לאָקאַלען, ווינטער איז וואַרעם אַ מחיה. און זומער איז קיהל אַ מחיה.

פּונקט ווי עס איז ווינטער פאַרהאַן דאַמף־בע־הייצונג פּונקט אַזוי איז זומער פערהאַן דאַמף־אָפּ־קיהלונג.

די טעאַטערס זענען געבויט פון אַרכיטעקטען, וואָס קענען פּערספּעקטיוו און קענען אַקוסטיק, וואו דו זיצסט העסטו, און וואו דו זיצסט זעהסטו.

פערהאַן נאָך אַ מאָטיוו וואָס ציהט צו עולם אין אַ טייל קינאָס און טעאַטערס — דאָס איז זייער גרויסקייט, איך בין קודם כל אַ טעאַטער און קינאָ־בעזוכער פון דער נאַטור. און איך גיב זיך געניי חשבון, אַז איינע פון די סיבות, וואָס ציהען מיך אין טעאַטער אַריין, איז: דער דראַנג צו וועלען זיין צווישען אַ סך מענשען. און איך בין זיכער, אַז ביי אַלע קינאָ־ און טעאַטער־ליבהאָבער שפּילט דער דאָזיגער דראַנג אַ וויכטיגע ראָלע. און אויף בראָד־וויי זענען פערהאַן קינאָ־טעאַטערס, וואָס זענען די גרעסטע אין דער וועלט, נעהמען אַריין טויזענדע־ און טויזענדער מענשען און ס'איז אַ פרייד צו זיצען אין אַזאַ פולען טעאַטער, דער עולם אליין אימפּאָ־נירט שוין, ווי אַ ספּעקטאַקל.

ביז צוריק מיט אַ צייט איז דער גרעסטער קינאָ־טעאַטער אויף בראָדוויי געווען „פּאַראַמאַונט“, יעצט איז פערהאַן אַ גרעסערער „ראָקסי“ הייסט ער, „ראָקסי“ איז אַ וואונדער פון אַ טעאַטער, ער איז דאָס לעצטע וואָרט אין דער טעכניק און אין סטיל איז ער אַ סינטעז פון אַ סך סטילען, דער ריזיגער פאָיע, וואָס איז גרעסער פון אַ גרויסען טעאַטער, איז אַ געמיש פון רענעסאַנס, גאָטיק, בעראָק, און מאָדערן. די ווענט זענען פיל מיט פרעסקאָס און באַרעליעפען, וואָס אילוסטרירען פערשידענערליי מיטאָלאָגיעס — מסתמא אויך די אַמעריקאַנער און טעאַטער־מאָמענטען. די רייכקייט איז דאָ אַ משוּ־גענע.... פערהאַן דאָ אַ טעפּיך וואָס קאָסט צוויי הונ־דערט טויזענד דאָלאַר. „ראָקסי“ דערמאָהנט אין אַ סך אייראָפּעאישע טעאַטערס נאָך מעהר פון אַלע אין גרעסטען פאַריזער רעווי־טעאַטער. „פאָלי בער־זשער“. דער פּראָגראַם אין „ראָקסי“ בעשטייט פון איין רעדעוודיג בילד, אַקשועלע נייעס און אַ גרויס בילד, אַ פאַרביגס און עקזאָטישעס, די גרעסטע ספּעק־טאַקלען, וואָס איך האָב ביז יעצט געזעהן, זענען געווען אין „פאָלי בערזשער“, די „ראָקסי“־ספּעק־טאַקלען שטייגען הויפּט איבער די „פאָלי־בערזשער“ ספּעקטאַקלען, עס גיסען זיך דאָ ים'ען מיט ליכט און עס שפּילען זיך דאָ זונען מיט פאַרבען. איינע פון די בילדער, וואָס איך האָב געזעהן אין „ראָק־סי“ האָט פאָרגעשטעלט כינע, האָט זיך מיר אָנגע־הויבען דאַכטען אַז מען האָט אַרויסגענומען אַ האַלב כינע אויף דער ביהנע. און ווי גרויס די כינע איז נישט, האָט מען צוליב דעם ספּעקטאַקל פערכאַפּט טיילען פון טעאַטער. עס זענען דאָ „אויסגעוואַקסען“ גערטנער און גאַנדאָלען, די ליכט־עפעקטען האָבען געמאַכט אַז אַלץ זאָל דאָ דערשייבען פון אונטער זיך און אַלץ זאָל דאָ פערשווינדען אין נעפעל. אַלץ איז דאָ געווען ערשטקלאַסיג, אַן ערשטקלאַסיגע זינ־גערין, אַן ערשטקלאַסיגע טענצערין, די ערשטע זינ־גערס און טענצערס זענען אַזוי גרויס, אַז זיי האָבען שוין אַזש קיין אינטערעס נישט צו זינגען און טאַנ־צען, די רעפּוטאַציעס זענען זיי געזיכערט... אין משך פון בילד האָט געגעבען אַ סעאַנס אַ זשאָנגלער, אין דאָס געווען דער פלינקסטער זשאָנגלער, וואָס איך האָב אין מיין לעבען געזעהן, ער האָט אַזוי געשפּילט מיט פייער אַז מען האָט אָנגעהויבען זעהן עקספּרעסיאָניסטישע פייער־בילדער.

פונדעסטוועגען איז אין די פאָלי־בערזשער בילדער פערהאַן מעהר אויפטו מעהר קאָנטאַזיע און שאַפונג, ווי אין „ראָקסי“. אין ניו־יאָרק האָט מען פערפעקציאָנירט דאָס, וואָס אין פּאַריז האָט מען גע־שאַפען. פערפעקטקייט און גרויסקייט איז נאָך נישט קיין סטיל כאָטש — אָנהויב פון סטיל איז אין דעם דאָך פערהאַן, אָט אָ דאָס איז בראָדוויי! דער גרויסער קאַפּיטאַליסט, וואָס קען אָפּקויפען יעדענס שאַפונגען און זיי זיך צואייגענען, בראָדוויי קויפט די גרעסטע קינסטלער אין דער וועלט. אָבער שאַפען שאַפען די קינסטלער אין די היימען ביי זיך, אויף בראָדוויי ווייזען זיי זיך. בראָדוויי האָט די גרעסטע רעזשיסאָרען אין דער וועלט, אָבער רעזשיסאָרען טעכניקער. אין די שאַפונגען זענען די בראָדווייער רעזשיסאָרען עפּיגאָנען פון גאָרדאָן קרעג, טאַיראָוו, ריינהאַרדט, מעיערכאָלד א.א.וו.

בראָדוויי מוז בעריישען, פערטויבען, פערשרייען, קיין טיף־איינערליכע שאַפונגען נעהמען דאָ נישט, מען מוז דאָ האָבען דעם געשריי און די סענסאַציע. און נישט איינמאָל מוז מען דאָ מאַכען פון אַ קאַץ אַן אינדיק, נישט איינמאָל מוז מען צעשמידען אַ טאַלאַנטלאָזיגקייט, ווייל עס פעהלט טאַלאַנט.

אין דער פאָרם גרויס, פאַרביג, ליכטיג און אין אינהאַלט איז דאָ דער ספּעקטאַקל ליידיג.

„SANATO“
בירורגיש-וועכנעריי-אנשטאַלט
אגראַרדאַווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאַס
גינעקאָלאָגיש-וועכנעריי-אַבטיילונג
ד"ר מעד. ש. אייגער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד ריימלער-קוריאַנסקאַ ד"ר מעד. וו. אייכנער
פרייז פון אַ געבורט
אין 2-טען קלאַס צוזאַמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אויפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פאַלאַסאַש
כירורגישע אַבטיילונג פון ד"ר מעד. ס. סאַנטאַן
עמפּפאַנגס-שטונדען פון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.
אויגען-אַבטיילונג פון ד"ר מעד. י. קראַוש
עמפּפאַנגס-שטונדען פון 11 ביז 12 נאָכמיטאָג.

די קאָנסערוואַטיסטען
האָבען געזיגט אין ענגלאַנד
און אין לאָדז זיגט די איינציגע
קאָנקורענץ-פּערפומעריע
I. DRUKIER
ZAWADZKA 5, tel. 175-92
ווייל זי בעזיצט דעם רייכסטען אויסוואַהל פון די נייסטע
פּערפומען, זייפען, פּודער, קעלנישע און בלומען-וואַסער
צו געוועהנליכע פאַבריקס-פּרייזען.
בעמערקונג: פאַר אנגראָסיסטען בעדייטענדער ראַבאַט.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

דאנערשטאג 5 כה מרחשון תרצ"ב

נאוועמבער

זון-אויפגאנג 6.32
זון-אונטערגאנג 4.12

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1911

די רעגיסטראציע פיהרט אדורך די מיליטער-ביורא פון מאגיסטראט אויף זאוואדזקא 11, טעגליך פון 8 ביז 3 אזייגער.

עס דארפען זיך שטעלען:

היינט, דאנערשטאג, ד. 5 נאוועמבער

די, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 5 קאמיסאריאט מיט די אותיות

H Ch

און די, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 13 קאמיסאריאט מיט די אותיות:

A B C D E F

מארגען, פרייטאג ד, 6 נאוועמבער

די, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 5 קאמיסאריאט מיט די אותיות!

1 K

און די, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 13 קאמיסאריאט, מיט די אותיות:

G H Ch I J K

אונטערשטיצונגען פאר ארבייטסלאזע

(מ) דער אונטערשטיצונגס-אמט פאר ארבייטסלאזע ביים לאדזער מאגיסטראט איז מודיע, אז מען נעמט אן איינמעלדונגען פון ארבייטסלאזע, פיזישע ארבייטער אויף דער דרינגענדער מלוכה'שער אונטערשטיצונג אויפ'ן חודש סעפטעמבער.

די כללים פאר די, וואס מעלדען זיך איין זענען דיזעלבע, וואס זענען געווען לעת-עתה.

איינמעלדען זיך דארף מען, לויט פאלגענדען סדר:

היינט, דאנערשטאג, דעם 5-טען נאוועמבער:

M N O

פרייטאג, דעם 6-טען נאוועמבער:

P R S

שבת, דעם 7-טען נאוועמבער:

T U W Ż Z

די ארבייטסלאזע דארפען צושטעלען:

1) א פערזענליכען דאקומענט, א פאס, אדער אנ'אנדער פאפיר, וואס בעשטעטיגען די פערזאן; 2) א לעגיטימאציע פון פופפ מיט קאנטראל-שטעמפלען; 3) א פערזיכערונגס-ביכעל פונ'ם ארבייטסלאזען, ווי אויך עווענטועל, פון די משפחה-מיטגלידער, וועלכע וואוינען מיט איהם צוזאמען און פיהרען איין ווירטשאפט.

פאליטישער פראצעס

(א) דער 24-יעהריגער שמואל זינגער איז נעכטען געזעסען אויף דער בעשולדיגונגס-באנק אין קרייז-געריכט ווערנדיג בעשולדיגט אין פיהרען קאמוניסטישע אגיטאציע.

דאס געריכט האט זינגערן פערמשפט אויף 4 יאהר שווערע תפיסה.

פערזענליכעס

(א) נעכטען איז געפאהרען קיין ווארשא אין אמטליכע ענינים דער פרעזעס פון פינאנץ-אמט ה' זיגמונד קוצארסקי.

שלאפט נישט אין די זאכען!

(2) אלעקסאנדער זאוואדזקי (פעטריקאווער 79) איז געפאהרען פון קוטנא קיין לאדז, און אין וואגאן געכאפט א דרעמעל.

האט איהם דער „דושים" בעקאסט א פיינע פאר הונדערט זל., ווייל איינער פון די פאסאזשירען האט איהם צוגע'גנב'עט א וואליזקע — ואיניי.

פראטעסט-רעזאלוציע פון דער לאדזער „אגודה"

געגען אנפאל אויפ'ן פרעזעס פון דער ווארשאווער קהלה

אויף דער זיצונג פון ועד ההנהה איז אנגענומען געווארען א שארפע פראטעסט-רעזאלוציע געגען דעם אנפאל פון די ציוניסטישע פרנסים אויפ'ן פרעזעס פון דער ווארשאווער קהלה ה' מאזור.

פון האנדעלס-געריכט

ווידז. מאנופאקטור בעקומען א נאדזור אויף 3 חדשים

די אקטיוון שטייגען איבער די פאסיוון מיט 36 מיליאן זל.

שולדיג איז די „ווידזעווער מאנופאקטור" 32.900.000 זל.

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון האנדעלס געריכט, איז בעטראכט געווארען דער ענין וועגען געבען דער „ווידז. מאנופאקטור" א „נאדזור".

צו דער זיצונג איז געקומען א גרויסע צאהל בעגלויביגער. אין נאמען פון דער „ווידז. מאנופאקטור" זענען ארויסגעטרעטען די אדוואקאטען ד"ר פינקוס פון ווארשא און אדוו. פיכנא.

אדוו. פינקוס האט אנגעוויזען אויף א גאנצע רייהע פאקטען, אז די פירמע האט אלע מעגליכקייטען אויסצופיהרען איהרע פערפליכטונגען, אויב ס'וועט איהר געגעבען ווערען א „נאדזור." צווישען אנדערען, האט אדוו. פינקוס אנגעוויזען, אז די „ווידז. מאנופאקטור" דיספאנירט מיט די געהעריגע אומזאץ-מיטלען. ס'איז גענוג אנצואווייזען, אז זייט דער דעציזיע פון האנדעלס-געריכט וועלכע פערלאנגט א גאראנטיע דריי מיליאן זל. איז שוין אפגעפלאסען דריי חדשים, און אין משך פון דער צייט איז די אונטערנעהמונג אין פולען בעטריב, און בעזיצט די נויטיגע אומזאץ-קאפיטאלען. ביים היינטיגען טאג זענען אין די פאבריקען פון דער „ווידז. מאנופאקטור" בעשעפטיגט 2680 ארבייטער. די „ווידז. מאנופאקטור" קאן אויך אויף ווייטער רעכענען אויף קרעדיט פון די אויסלענדישע קרעדיטארען.

די פארשטעהער פון די אויסלענדישע און אינלענדישע קרעדיטארען, האבען שטארק אונטערשטיצט דעם „נאדזור" מיט דער בעמערקונג, אז דאס איז איינע פון די בעדייטענדסטע אונטערנעמונגען אין איירראפע.

די צאהלונגס-שוועריגקייטען איז א פועל יוצא פון דעם קאטאסטראפאלען וועלט-קריזיס, די רואינע פון דער „ווידז. מאנופאקטור" וואלט געווען אנ'אומגליק פאר די בריטע ארבייטער-מאסען ווי פאר די ליווערא־נטען פון דער אונטערנעמונג.

אדוו. קיראטאווסקי, דער פערטרעטער פון א לאנדאנער באנק, וועלכער ס'קומט א חוב פון 150000 פונט שטערלינג האט אויך אונטערשטיצט דעם „נאדזור" אנווייזענדיג, אז דער לעצטער בילאנס איז צוזאמענגעשטעלט געווארען פון ענגלישע רעוזידענטען און פאכלייט זעהר פארזיכטיג.

אדוו. מאנטלאק וויזט אן, אז די פערפליכטונגען זענען הויפטזעכליך אין פונטען, און צוליב'ן פאלען פון דער ענגלישער וואליוטע, וועלען די אקטיוען אין בילאנס זיין העכערע.

לויט דעם איצטיגען צושטאנד, איז נאר אנגענריפען דער גרונד-קאפיטאל, דאגעגען אלע אנדערע קאפיטאלען (רעזערוען, אמארטיזאציע) זענען נישט בעריהרט. די אקטיוען שטייגען איבער די פאסיוען אויף דער סומע פון 36,000,000 זלאטעס.

בעמ. אין די פאזיציע פון די בעגלויביגער, איז אנגעגעבען א סומע 7.655.592.09 זל. א שטייער-חוב וואס ס'קומט דער פינאנץ-קאמער פון וועלכע 1.334 438.73 זל. אויף פראצענטער פון דער סומע 587,953.61 זל. זענען קוועסטיאנירט, וועגען וועלכע ס'דארף זיך נאך ארויסזאגען דאס פינאנץ-מיניסטעריום. נאך א סומע פון 1.003.111 און פראצענטער פון דער סומע 180.559.98 זל. אויף די סומע 281.250.91 זל. מיט די פראצענטער 19.687,56 זל. זענען פערקלאגט געווארען צו דער העכערער פינאנץ-מאכט, און אויפ'ן גרונד פון דער אנקלאגע, האט די פינאנץ-מאכט צוריקגעצויגען דעם פריהערדיגען בעשלוס צו דער ערשטער סומע. וואס שייך די אנדערע סומע, איז די דעציזיע ווייטער אין קראפט.

דער קורס פון בערעכענטען פונט שטערלינג ד. 31 אויגוסט ד. י. איז גענומען אויף 43.39. נעמענדיג אין אכט דעם איצטיגען קורס פון פונט 33.05, מאכט עס אויס אנ'אונטערשיד פון 2.650.000 זל. — מיט דער סומע פערקלענערט זיך די בילאנס-פערלוסטען.

ס'איז כדאי צו בעמערקען, אז א גאנצע רייהע אויסלענדישע פירמעס, האבען זיך אין סעפטעמבער ד. י. געווענדעט צום מיניסטעריום אנווייזענדיג אויף דעם גאנג פון די פערהאנדלונגען אין לאדזער האנדעלס געריכט בנוגע דער נאדזור-פראגע פון דער „ווידז. מאנופאקטור", און וועגען די שוועריגקייטען צוליב די געפאדערטע גאראנטיע-סומע פון 3 מיליאן זל.

די אלגעמיינע סומע, וואס די „ווידז. מאנופאקטור" איז שולדיג די בעלי-חובות בעטרעפען 32.900.000 זל. אין דעם בעגלויביגער-קאמיטעט האבען זיך רעגיסטרירט רעפרעזענטאנטען פון בעגלויביגער אויף א סומע פון 25.800.000 זל.

דאס געריכט האט בעשלאסען דער „ווידז. מאנופאקטור" צו געבען א „נאדזור" אויף 3 חדשים אנהויבענדיג פון 4 נאוועמבער 1931. ריכטער-קאמיסאר איז נאמינירט געווארען דער האנדעלס-ריכטער אינזש. אסקאר גראס. געריכטס-אויפזעהער — אדוו. באלעסלאוו יאשינסקי און דעם סוחר אסקאר ציגלער.

דער בילאנס אויפ'ן 31 אויגוסט 1931

אַקטיוו

אונבעוועגליכע גיטער			8.114.777 90
בנינים			4.884.516.42
מאשינען און איינריכטונגען			51 804.422.10
רויהשטאפען און פערטיגע סחורות			9.356.376 76
קאסע			629 03
וועקסלען			818.064.72
ווערט-פאפירען			143 097.50
אבליגאציעס אין פארטפעל			1.777 885.92
איבערגאנגס-סומען			2.574.343.72
בעלי-חובות:			
בעלי-חובות פאר אבליגאציעס	15.573.853.80		
בעלי חובות	3.107.525.19	18.681.378.99	
סחורות-אפנעמער	17.667 476.64		
"	8.562.489.05	9.104.987.59	
פראטעסטען		339 070.99	
צווייפעלהאפטע בעלי-חובות		1.739.800 39	
באנקען אין לאנד	2 377.772.74		
באנקען פאר סוחרישע אקצעפטען	5.847.276.—	8.225.048.74	
אויסלענדישע באנקען.		1.143.581.60	
לאנדעס-ליוועראנטען	149.503.80		
אויסלענדישע ליוועראנטען	693.105 51	842.609.31	40.076.477.61
פערלוסטען			13 285.105.67
			132.835.696.35 זל.

פערדינסט און פערלוסט-קאנטא

שולדיג		האט	
פערלוסט פון 1930	זל. 4.664 734.36	בעקומענע ענטשעדיגונג פאר א פערברענטען אויטא	זל. 6.334 09
" ביי אפנעהמער	" 8.214.62	פערדינסט אויף פאבריקאציעס	" 3.709.952.77
" ביי ליקווידאציעס		פערלוסט	" 13,285.104.67
בוימוואל-קאנטראקטען	" 2.500.559.69		
פראצענטען, דיסקאנטא או"וו	" 3.163.559.73		
שטייערן	" 4.212.177.33		
אלגעמיינע קאסטען	" 2.130 395.19		
סאציאלע אפצאהלונגען	" 321.750.61		
	זל. 17.001 391.53		זל. 17.001.391.53

פאסיוו

איינלאגס-קאפיטאל			31 250.000.—
רעזערוו-קאפיטאל			4 803 155 70
אמארטיזאציע-קאפיטאל			32 057 413.20
אויסערגעוועהנליכע רעזערוו-קאפיטאל			973.288 93
וואוילטעטיגקייטס-פאנד			403 283.92
אבליגאציע-חוב			27.763 200.—
אקצעפטען			3.091 440.22
פערפליכטונגען אויף סחורות-משכנות			1.472.267.35
קרעדיטארען:			
קרעדיטארען		8.333.995.90	
לאנדעס-ליפעראנטען	478 027.07		
אויסלענדישע ליפעראנטען	13.007.366.13	13 485.393.20	
לאנדעס-באנקען.	3.010.234 61		
אויסלענדישע באנקען.	6.192.023.32	9.202.257.93	31.021.647.03

אויטאבוס-קאטאסטראפע

14 פאסאזשירען פערוואונדעט

(2) אויפ'ן שאסע לאדז-פאדעמביץ האט זיך נעכטען אנ'אויטאבוס איבערגעקעהרט און אריינגעפאלען אין א גרוב.

עס זענען שווער-פערוואונדעט געווארען די פאסאזשירען: אבא קויצמאן פון לאדז, פאביאניצער שאסע 89; יעקב פעלדמאן, א סוחר פון פאדעמביץ און שמעון קרויסקאפ פון זגערזש. א ח"ק זיי זענען לייכט-פערוואונדעט געווארען נאך 11 פאסאזשירען.

די פערוואונדעטע האט מען אפגעפיהרט אין שפיטאל.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) יאנקעלעוויטש, אלטער מארק 9; שטעקעל, לימאנאווסקיעגא 37; גליכאווסקי, ווראטאוויטשא 4; האמבורג, גלובנא 50; פאוולאווסקי, פיעטריקאווער 307; פיאטראווסקי. פאמארסקא 91.

אנ'אנפאל אין א וואוינונג

(2) אין דער וואוינונג פון שלמה מיצנמאכער, פיעטריקאווער 156, זענען נעכטען אוועקגעקומען צוויי פערזאן בעפאלען דעם אייגענטימער און איהם פערוואונדעט מיט א מעסער.

דויערענדער שטרייק

אין דער זייד-אינדוסטריע

(א) אין די זייד-פאבריקען, אין וועלכע מען האט מאנטאג אנגעהויבען ארבייטען, האבען די ארבייטער נעכטען אויפסניי פערשטרייקט, אנשליסענדיג זיך אין דער אלגעמיינער שטרייק-אקציע.

עס איז גאר נישט קיין פלאן

איינצוהייצען אויוועגס מיט נאפט

(2) לעאָרדא נזשעקאק (6 שיערפניא 64) האט געוואלט איינהייצען דעם קוך-אויוועגן האט זי בעגאסען דאס האלץ מיט נאפט און אנגעצונדען. דאס פלעשעל נאפט האט זיך בעת מעשה איבערגעקעהרט, בעשפריצענדיג די פרוי, אויף וועלכער עס האבען זיך תיכף אנגעכאפט די מלבושים.

מען האט דאס פייער איינגעלאשט, און די פאגאטאוויע האט געהאט מיט דער פרוי א שווער שטיקעל ארבייט.

Dr. J. HERSZFINKEL

ספעציאליסט פאר קינדער-קראנקהייטען

האט זיך איבערגעצויגען

אויף זשעלאזנא 8a, טעל. 111-87

נעהמט אן פון 8–9 און פון 3–5 נאכמ.

דער קאנפליקט אין די בעקערייען

נעכטיגע אונטערהאנדלונגען צווישען די בעקעריי-בעזיצער און ארבייטער

(2) נעכטען איז אין בעקער צעך פארגע- קומען א קאנפערענץ צווישען פארשטעהער פון בעקעריי-בעזיצער און בעקער-ארבייטער.

די בעקעריי-בעזיצער האבען פארגעלעגט צו שליסען אנ'אפמאך אין וועלכען עס זאל זיין פאר-געזעהן צו פערקלענערען די לוינען מיט 25 פראצענט.

די ארבייטער-פארשטעהער האבען נישט גע- וואלט איינגעהען אויף אזא אפמאך און די בע קעריי-בעזיצער זענען אוועק אויף א בעזונדער בעראטונג. אין רעזולטאט האבען זיי פארגעלעגט א רעדוקציע פון 15 פראצענט.

די ארבייטער-פארשטעהער האבען אויף דעם לעצטען פארשלאג צוגעזאגט צו געבען אנ'ענטפער אין סוף פון דער היינטיגער וואך.

די אפערע מיט געפעלשטע פוטער

אלטע שעדליכע פוטער פערקויפט פאר פרישע

(א) די אויספארשונג וועגען דער ענטדעקטער פוטער-אפערע האט פעסטגעשטעלט, אז דער פו- טער-הענדלער קעסטענבערג פון אלעקסאנדריסקא גאס האט זיך פערנומען מיט פעלשען פוטער פון דער אפטאווער פירמע. אזוי-ארום פלעגט ער קאנקורירען מיט דער זעלבער פירמע.

די אויספארשונג האט אויך פעסטגעשטעלט, אז די פעלשער האבען זיך אויף פערנומען מיט פעלשען פערשידענע סארטען פוטער, געמישט אל- טע מיט פרישע פוטער און עס פערקויפט אלס פרישע פוטער.

די אפעריסטען וועלען געמשפט ווערען פאר פעלשען לעבענסמיטלען, וואס זענען שעדליך פארן מענשליכען געזונד.

א גרויסע דארף-שרפה

(א) אין דארף וולאשטשעוויצע האט אויס- געבראכען א שרפה אין פאלווארק פון פויער מי- רעצקי. דאס פייער האט זיך בליץ.שנעל פער- שפרייט און אריבערגעכאפט זיך אויף ארומיגע בנינים און אויך זיך אריבערגעווארפען אויף די הייזער פו די שכנישע פויערים.

דאס פארלעשען די שרפה האט געדויערט עטליכע שעה. עס זענען פערברענט געווארען אלע 4 פאלווארקען מיט די הייזער, סטאדאלעס שיי- ערן, מאשינען און תבואה, דער שאדען איז גרויס, 4 פערזאן זענען אפגעבריהט געווארען.

לאדזער יודישער קאמעראל-טעאטער
ארטע 1-טער מאי 2.
דירעקציע: דוד צעלמייסטער

XVI יאר **ווילנער טרופע**
אנפירונג: מ. מזאה.

היינט, דאנערשטאג, דעם 5-טען נאוועמבער 9.15 אווענד

צו בילליגע פרייזען ביז 2 זל. ערשטע רייהע

„גרינע פעלדער"

פאלקס-שטיק אין 3 אקטען פון פרץ הירשביין.
רעזשי-בעניאונג יעקב שיגאריו.

אכטונג, יודישע טעאטער-מעלאמאנען!
גרייט זיך אלע אויף דעם פרייטאג-שבת!
עס טרעטען ווידער אויף נאר עטליכע געצעהלטע פארשטעלונגען

דינה האלפערן און סעם בראנעצקי
מיט זייער אנסאמבל אין זייער סעזאן-שלאגער.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער.

א פערד האט זיך צעבריקעוועט

פערוואונדעט א פערבייגעהער און אויסגעהאקט שויפענסטער

(א) דער פויער יאן קראוטשיק איז נעכטען געקומען צופאהרען אין שטאט אריין מיט זיין פערד און וואגען און זיך אפגעשטעלט אויף גלוב- נא גאס. דער פויער האט אבער געמיינט, אז ער איז אויפ'ן שטילען דארף, האט ער איבערגעלאזען דאס פערד און וואגען אויפ'ן גאס און איז זיך אוועק איינקויפען.

דאס פערד האט זיך אבער דערשראקען פאר'ן גרויסשטעטישען טומעל און האט זיך צע- בריקעוועט דער רעזולטאט איז געווען עטליכע אויסגעהאקטע שויפענסטער און פערוואונדעט דעם פערבייגעהער אדאלף האליג, וועלכען מען האט אפגעפיהרט אין שפיטאל.

יאן קראוטשיק איז אויך צוגעצויגען געווארן צו פעראנטווארטליכקייט פאר לאזען זיין פערד אהן אויפזיכט אויפ'ן גאס.

היינט קאנצערט

פון דרעזדנער קווארטעט

היינט ערווארט דאס מוזיקאלישע לאדז מיט גרויס אונגעדולד דעם 5-טען מייסטער - קאנצערט פון דרעזדנער קווארטעט, וועלכע פערנעהמען אין אויסלאנד דעם ערשטען פלאץ אלס גוטע מוזיקער.

אין היינטיגען פראגראם וועלען די קינסט- לער אויספיהרען פון די שענסטע קווארטעטען מוזיק, די שאפונגען פון מענדעלזאן, בעטהאווען און שומאן.

ראדיא-פראגראם

דאנערשטאג ד. 5 נאוועמבער

11,58 צייט-סיגנאל. 12,10 גראמאפאן. 12.35 קאנצערט. 3.50 פראגראם פאר קינדער. 4.20 לעקציע פראנצויזיש. 4,40 גראמאפאן. 5,10 פארלעזונג. 5,35 קאנצערט. 6.50 פערשידענעס. 7,15 קאמוניקאט פון לאנדווירטשאפט קאמער. 7,30 רעפערטואר. 7,40 גיאמאסאן. 7,45 ראדיא-פרעסע. 8,00 פעליעטאן. 8,15 לייכטע מוזיק. 9.25 פארלעזונג. 10,10 קאמוניקאטען. 10.25 מוזיק.

וויכטיג פאר לאדז און פראווינץ!
מצבות פון 30 זל. און ביז צו די טייערסטע גרא- ניט דענקמאלען פיהר איך אויס ביליג און סאליד, אויף וואונש בעזוך איך די ג. קונדשאפט אויך אויף דער פראווינץ. קומט און איבערצייגט אייך!
מיט אכטונג פירמע "Granit"
לאדז, פאמארסקא 39.

מזל-טוב אייך, בלימה, אייער מאן האט חתונה-געהאט

א מעשה פון א יוד, וואס האלט נישט פון חרם דרבנו גרשון

יצחק גאלדמאן האט א ליכטיג און בעקוועם לעבען, און באמת וואס האט ער זיך שלעכט צו לעבען, אז חתונה האבען קען מען ווען מען וויל, וואו מען וויל און מיט וועמען מען וויל.

אי צוליב אזא מאניפולאציע מאכט זיך אמאל א לאגע, אז מ'האט דריי ווייבער מיטאמאל, אין מה רעש? האט זיך יצחק גאלדמאן טאקע געפיהרט לויט זיין שטייגער און ס'איז איהם וואויל ווי די וועלט.

גאלדמאן האט מיט אנדערהאלבען יאהר צוריק חתונה געהאט מיט בלימה באנקאווסקא, האט זי איהם געגעבען א ביסעלע געלד, מ'האט אפגעלעבט גוט אין פרייליך און געטראכט וועגען דינגען אנ'אייגענע וואוינונג, דערווייל, ביז דער איבערשטער וועט העלפען, האט גאלדמאן גע- דונגען פאר זיין ווייב א זומער-וואוינונג אין „ווישניאווא"! נאכ'ן צוריקקומען פון דער פרישער לופט, האט דער מאן געדארפט האבען צוגעגרייט א וואוינונג מיט מעבעל, כדי איינמאל פאר אלעמאל אנהויבען צו לעבען ווי מענשען. בלימה האט גע- בענקט נאך דער צייט ווען זי וועט שוין צוריק- קומען פון דער זומערוואוינונג און וואוינען צו- זאמען מיט איהר ליבען מאן אויף אנ'אייגענע ווירטשאפט, און אז מען ווארט דערווארט מען זיך,

ס'איז געקומען דער חודש סעפטעמבער, בלימה האט אלץ געוואלט צוריקפאהרען קיין לאדז, אבער גאלדמאן האט אפגעשלעפט מיט כלערליי אויס- ריידען, דא מאלט מען ערשט אין דער וואוינונג, דא איז די פאדלאגע נאך נישט פערטיג און כדומה אויסריידען, אזוי האט גאלדמאן אפגע- שלעפט א גאנצען חודש, אין אנהויב אקטאבער האט בלימה מעהר נישט געוואלט ווארטען און איז אהן דעם וויסען געקומען קיין לאדז, פון דער באהן איז זי אוועק צו איהר מוטער, ביים טויער האט בלימה געטראפען א שכנ'טע, וועלכע האט בלימה'ן אנגעקוקט מיט א שעלמישען בליק און געזאגט:

מזל-טוב אייך, בלימה.

— מיט מזל זאלט איהר לעבען, ביילה, אבער איך הויב אסור נישט אן צו וויסען פארוואס ס'קומט מיר א מזל טוב.

— איהר ווייסט נישט פארוואס, האט ביילה געלאכט, אייער מאן האט דאך חתונה-געהאט.

כיין בייזער חלום זאל אויסגעהען צו אייער קאפ, האט בלימה געזאגט און איז ארויף צו איהר מוטער.

מיט עטליכע שעה שפעטער האט בלימה זיך שוין דערוואוסט, אז ביילה האט זיך גארנישט געוויצעלט. ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, אז בעת דער אפוועזענהייט פון זיין פרוי האט יצחק גאלד- מאן דערווייל חתונה געהאט מיט א צווייטען מיי- דעל, א געוויסע גיטעל ק. פון פעפער גאס, פער- שטעהט זיך אז גיטעל האט נישט אנגעהויבען צו וויסען, אז יצחק האט א ווייב.

ס'האבען זיך אנגעהויבען מחלוקת וואס זע- נען געגאנגען עד לב-השמים, דין תורות, געשלעגען און געשרייען. יצחק האט נישט געענטפערט.

שרייט חי וקים, האט ער זיך געטראכט, וואס געהט עס מיך אן, איך טו מיר דאס מייניגע.

ביידע יצחק'ס ווייבער זענען זיך צונויפגע- קומען און געקלעהרט אנ'עצה וואס מען טוט מיט דעם שוויגענדיגען יצחק. און אזוי ווי זיי טראכ- טען און פיהרען דין-תורות דערוויסען זיי זיך פון גאר א נייע צרה יצחק גאלדמאן לאזט זיך רעדען א שידוך און גרייט זיך חתונה האבען צום דריטען מאל. אז מ'האט איהם נעפרעגט וואס טוסט דו יצחק'ל, האט ער גאנץ בנעימות געענטפערט.

— אז זיי שרייען שוין די ווייבער, זאלען זיי האבען וועגען וואס צו שרייען, וואס ארט דאס מיך, איך טו מיר דאס מייניגע.

—=):o:(=—

ר. איזראעל.

פערעלע

א סענסאציאנעל-עראטישער ראמאן פון דער לאדזער ווירקליכקייט

(12

די מאדאם ראזענטאל האט זיך אויף געפונען אין אנ'אונאנגענעהמער לאגע, זי איז אהערגעקו- מען צו פערעלען, כדי מיט איהר צו רעדען וועגען לעאנען, צום סוף האט זי איהם געטראפען ביי איהר אין שטוב. פון לעאנס רייד בעת די מאדאם ראזענטאל איז געווען ביי איהם אין צימער, האט די געקענט ארויסדרונגען, אז צווישען פערעלען און לעאנען איז אלץ געענדיגט צום סוף גאר אזא איבערראשונג, שוין האט זי אויף א מינוט איג- נאנצען חרטה געהאט אויף דער סצענע, וואס זי האט אפגעשפילט ביי לעאנען, וואס זי האט זיך איהם געווארפען אויפ'ן האלז און געקושט, אבער ס'איז געווען פערפאלען, זי האט געדארפט ווייטער מאכען דעם אנשטעל פאר פערעלען, אז זי קען נישט לעאנען.

לעאן איז געזעסען ווי אויף שפילקעס, ער האט שוין געוואלט ווי אמשנעלסטען פטור ווערען פון דער דאזיגער וויזיט, איהם איז געלעגען גאר עפעס אנדערש אין קאפ. ער האט געוואלט וויסען, וואס ס'הערט זיך מיט האנקאן. ער האט נישט געקענט דערלאזען דעם געדאנק, אז מיט איהר איז עפעס געשעהען.

— אבער צום טייוועל, האט ער זיך געטראכט, בעת מאדאם ראזענטאל האט געשמועסט מיט פערע- לען, עפעס איז דאך פארגעקומען, ווי אזוי קומט דאס פעקעלע צו בערנארד קאלינסקי, און ווי אזוי ווייסט קאלינסקי דעם אדרעס, אויף וועלכען מ'- האט עס געדארפט שיקען, און וואו איז אהינגעקו- מען האנקא.

מאדאם ראזענטאל האט בעמערקט, אז זי איז אריינגעפאלען צו פערעלען אין א נישט ענטשפרע- כענדען מאמענט און האט געזאגט:

זאגען אייך דעם אמת, פריילין האלפערן, בין איך געקומען צו אייך וועגען א גאר אנ'אנדערען ענין, איך זעה אבער, אז די צייט איז דערויף נישט ענטשפרעכענד, איך וועל קומען צו אייך אנ'אנ- דערש מאל.

— מאדאם ראזענטאל, האט פערעלע געענט- פערט, איך בין נישט פון די מענשען, וועלכע האבען גערן געהיימנישפולע און פערפלאנטערטע זאכען, וועלכע זוכען אינטריגעס און מערקווירדיגע איבערלעבענישען, איך וואלט גערן געוואלט, אז די סיטואציע זאל זיין א קלארע. זאגט מיר מאדאם, נאך וואס זייט איהר אהערגעקומען. די אנוועזענהייט פון הער דרייהארן דארף אייך נישט שטערען.

— גאר אזוי !? — האט די מאדאם כיטרע א זאג געטון, און איך האב געמיינט, אז איהר דארפט שוין האבען סודות פאר דעם לעאן דרייהארן.

— וואס רעדט איהר, מאדאם, ווי קענט איהר בכלל אזוי רעדען.

— דאס זאג איך נאך לויט דעם, ווי מיר האט דאס דערצעהלט טאקע דער הער לעאן דרייהארן.

— ווער? דרייהארן? איהר קענט זיך דען?

— שטעלט אייך פאר, אז יא. און טאקע נישט קיין אנדערער ווי דער הער דרייהארן האט מיר דערצעהלט, אז צווישען אייך איז אלץ געענדיגט.

— לעאן וואס האסט דו דערויף צו ענטפערען, האט פערעלע זיך געווענדעט אין דער זייט, וואו דרייהארן איז געשטאנען.

לעאן איז געווען ווי צומישט, ער האט שוין פערשטאנען, אז דא האנדעלט זיך וועגען איהם צו שאנטאזשירען און וועגען אריינפיהרען די אינטריגע צווישען איהם און פערעלען. ער האט זיך נישט פערלוירען און גלייך געענטפערט פערעלען.

— פערעלע, דאס איז דיזעלבע דאמע, וועלכע איז געווען היינט ביי מיר אין צימער און וועגען וואס איך האב דיר ערשט מיט א האלבע שעה צוריק דערצעהלט.

— אזא דזשענטעלמען זענט איהר, פאניע דריי- הארן, איהר האט דערצעהלט וועגען דעם, אז איך בין ביי אייך געווען?

— איך האב אייך ביז דער איצטיגער מינוט נישט געקענט, איך האב זיך ערשט דערוואוסט, ווער איהר זענט, איך האב דערצעהלט פערעלען וועגען א געהיימנישפולע דאמע, וועלכע איז געקו- מען צו מיר אין צימער און זיך אויפגעפיהרט נישט גאנץ קארעקט.

— אבער ס'איז דאך אמת, אז איהר האט מיר געזאגט, אז צווישען אייך און פערעלען איז אלץ פערענדיגט.

— דאס איז געווען דערפאר, ווייל איהר האט מיך גענארט.

— מיט וואס !?

— דערמיט, וואס איהר האט מיר געזאגט, אז איהר קומט אין שליחות פון פערעלען, וואס איז געווען א ליגען.

— רעכענט זיך מיט די ווערטער. איהר ווייסט מיט וועמען איהר רעדט...

מאדאם, האט פערעלע געפרובט איבערצו- רייסען דאס געשפרעך, מיר וועלען אזוי-ארום צו קיין טאלק נישט קומען נאך דעם אלעמען, וואס איך האב פון אייך איצט געהערט, קען איך שוין צו אייך אביסעלע דרייסטער רעדען, איך קען שוין איצט פערלאנגען, אז איהר זאלט מיר זאגען, נאך וואס איהר זענט אהערגעקומען?

— א, פריילין האלפערן, דאס איז אביסעלע צופיל, פערגעסט נישט, אז איך קען אנעהמען די שטעלונג פון אייער שעפין און אייך בעפעהלען, אז איהר זאלט אנדערש רעדען.

— ביי מיר אין שטוב זענט איהר נישט מיין שעפין, איהר זענט דאך נישט געקומען וועגען קיין געשעפטס-אנגעלעגענהייט, נאר וועגען פריוואטע ענינים.

די מאדאם ראזענטאל האט עטליכע סעקונדען געטראכט און דאן געזאגט:

— איהר זענט גערעכט, זעצט זיך און מיר וועלען רעדען ערנסט.

(פארטזעצונג קומט).

א בשורה טובה
דעם לאָדזער טעאַטער-עולם!

די טעמפּעראַמענטפולע, פלאַם-
— פייערדיגע און צאַפּלדיגע —

רעגינא צוקער

הויבט אָן פרייטאָג, דעם 6 נאָוועמבער שפּילען אין „פילהארמאָניע
אין דעם לעצטען אמעריקאַנער אָפּערעטען-שלאַגער

דעם טאַטענ'ס זונדעלע

ווילט איהר האָבען אַנ'עונג שבת? — רעזערווירט אייך דעם פרייטאָג אָוונד, און בעשטעלט אייך מיט אייערע פריינד און בעקאַנטע צו דער גרויסער פייערליכער פּרעמיערע מיט

רעגינא צוקער אין דער לעצטער אמעריקאַנער שלאַגער-אָפּערעטע „דעם טאַטענ'ס זונדעלע"

איך יודישען טעאַטער אין „פילהארמאָניע".

אינמיטען גאַס דערשיסט זיך
א קעלנער, מחמת ער איז פערפיהרט געוואָרען פון א ליבע

(2) האַלב 1 ביינאַכט האָט זיך אויף פּוסטאַ גאַס 18 דער 18-יאָהריגער קעלנער אַדאַם קראַ-פּידלאַיוסקי (לאַנעוויצקאַ 30) אַריינגעשאָסען א רעוואָלווער-קויל אין בויך.

עס זענען געקומען צולויפען פּאָליציאַנטען פון נאָהענטען פּאָליצײ-קאָמיסאַריאַט, מ'האָט אַרויס-געריסען פּאַנאַטאָוויע און אין א גוסס'ן צושטאַנד האָט מען איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

פון די בריף, וואָס ער האָט איבערגעלאָזט איז מען דערגאַנגען, אז די סיבה פון זעלבסטמאָרד איז געווען — פערפיהרטע ליבע.

10 יאָהר „אָרט" אין לאָדז
די נעכטיגע אויסעראָרדענטליכע פערזאַמלונג

נעכטען איז אין לאָקאַל פון אָרט פאָרגע-קומען'אַנאויסעראָרדענטליכע פערזאַמלונג פון די „אָרט"-מיטגלידער אין צוזאַמענהאַנג מיט דער 10-יאָהריגער עקזיסטענץ פון דער דאָזיגער גע-זעלשאַפט.

נאָך דעם, ווי דער ה' שמואל קאַץ האָט געהאַלטען אַנ'אַלגעמיינעם איבערזיכטס-רעפעראַט וועגען דער טעטיגקייט פון „אָרט", האָט ד"ר קאַ-צענבאָגען רעפערירט די פראַגע וועגען פּראַי-ביגען די יובילעאומס-פייערונג דורכ'ן אַרויסגעבען א געדענק-בוך, איינאָרדנען אַנ'עפענטליכע אקאַ-דעמיע און אונטערנעהמען א ברייטע ווערבירונגס-אַקציע.

באַלד איז געבילדעט געוואָרען א קאָמיסיע צו גרינדען דעם ווערבירונגס קאָמיטעט, אין וועל-כער עס זענען אריין די ה"ה קלמן לעווינטאָן, י. ראַטנער, ל. ווינאָגראַד, ל. לעווין, ב. קאַזשימיער-סקי, טאַלראָזער, רישערבאַנד, דיר. עפּשטיין, ד"ר קרויש, ט. פעלדמאַן, גלאַסען און גלאַטמאַן.

ציהונג פון דער בוי-הלוואה

הויפּט-געווינס 250,000 זל. נומער: 884343.
50 000 זל. נומער: 209417.
10 000 זל. נומערן: 158587 299812
317052 541939 554722 572505 599618
672807 760939 93944.
צו 100 זל. נומערן: 3333 4262 16722
17414 17667 30177 40764 54848 58381
60103 63341 63689 75244-93464 98524

122332	124979	135361	139141	141429
145487	153171	168490	170330	185714
199425	204683	227175	236687	155565
259000	260431	267835	268786	269597
278185	302202	315481	333303	333422
334408	359487	375519	401227	406413
415688	421865	429172	478425	513551
513960	516056	538149	557998	552987
559736	565317	570749	571036	580732
591921	621117	657797	659219	663624
674139	695673	701002	713141	723114
724328	734073	741554	752300	747154
762662	774705	790161	802326	802787
816475	845595	878262	884099	907302
910580	911299	913045	916172	913408
929438	940436	940417	941076	952140

653486 959364 973900 991779.

יודישע בעקערין וואַרפט אַרויס אַנ'אָרימען יודישען שוסטער
מיט 5 פיצעלעך קינדער
אפשר וואָלט זי גענומען א ביישפּיל פון איהר קריסטליכען שותף!

אויף זגערזשער 53, האָט די ווירטין פון דעם הויז פערעל יאַקובאָוויטש, די בעקעריי-בעזיצערין אויף פּראַנטשישקאַנער 38, אַרויסגעוואָרפען פון דער דירה דעם אָרימען יודישען לאַקאָטאָר אברהם וואָלינסקי, א שוסטער מיט 5 קליינע קינדער און א בלינדען זוהן. די ווירטין, פערל יאַקובאָוויטש האָט דעם אָרימען שוסטער אַרויסגעקריגען פון דער וואוינונג, צוזאָגענדיג איהם אַנ'אַנדער דירה.

דערווייל וואַלגערט זיך דער אָרימאַן מיט די פיצעלעך קינדער אויפ'ן הויף.

ס'איז כדאי צו בעמערקען, אז דער קריסט-ליכער שותף פון הויז, האָט דעם אָרימען יודישען די גאַנצע צייט נישט געטשעפּעט ביז די יודישע בעקערין האָט זיך מיט איהם „מתעסק" געווען.

אפשר וואָלט די פרוי פערל יאַקיבאָוויטש זיך אָראָפּגענומען א מוסר פון איהר קריסטליכען שותף...

פּראָצעס וועגען א שטורמישער דעמאָנסטראַציע
פון שטאָטישע אַרבייטער

(2) דעם 3 אויגוסט איז אויסגעבראָכען א שטרייק פון 800 אַרבייטער, וועלכע זענען געווען בעשעפטיגט אויף פּאָלעסיע.

אין זעלבען טאָג האָבען די שטרייקענדע אָרגאַניזירט א דעמאָנסטראַציע מיט'ן ציל צו דע-מאָנסטרירען פאַר'ן מאַגיסטראַט. אַנ'אָפּטיילונג פּאָליצײ האָט אָבער געשטערט די ענטוויקלונג פון דער דעמאָנסטראַציע און עס איז געקומען צו א צוזאַמענשטויס צווישען די דעמאָנסטראַנטען און פּאָליצײ. מען האָט געוואָרפען שטיינער און 13 פּאָליציאַנטען זענען פערוואונדעט געוואָרען.

מען האָט אַרעסטירט עטליכע צעהנדליג פערזאָן און נעכטען זענען געזעסען אויף דער בעשולדיגונגס-באַנק אין קרייז-געריכט: זיגמונד מאַדאַלינסקי, סטעפאַן גריגעלסקי, וואַצלאַוו קאַר-וואָווסקי, סטעפאַן זובערט, קאַזשימיעזש פּאַסטושעק, פּראַנטשישעק קאָלבאַסאַ, וולאָדיסלאַוו פּראַנטשאַק, סטאַניסלאַוו ראַלעוויטש און יאַן מיכושאַק.

די בעשולדיגטע האָבען זיך נישט אָנערקענט פאַר שולדיג.

נאָך א לאַנגערער בעראַטונג האָט דאָס גע-ריכט אַרויסגעטראָגען אַנ'אורטייל לויט וועלכען עס זענען פערמשפּט געוואָרען: זובערט — 4 חדשים תפיסה; קאַרוואָווסקי און גריגעלסקי — צו 3 חדשים; פּאַסטושעק און מאַדאַלינסקי — צו 1 חודש און די אַנדערע בעפרייט.

Prywatne POGOTOWIE LEKARSKIE

ZIELO■A 6.

tel. 12-333

Telefon **12-333**

tel. 12-333

ערטיילט דרינגענדע ערצטליכע הילף אין אַלע פּלוצימדיגע פאַרפאַלען צו יעדער צייט ביי טאָג און ביינאַכט ווי אויך אין אַלע אַקושעריע און גינעקאָלאָגישע הילף.

שיטלען
מיט פּאַריזער שרינדען

ווי אויך פערטיגע שייטלען ווערען ערשטקלאַסיג און רעעל אויסגעאַרבייט
צו ביליגע פרייזען
ביי קערש, סקווערנאַוואַ 15
לינקע אָפיצינע, 1-טער שטאָק.

Dr. Różaner

ספּעציאַליסט פון הויט און וועגערישע קראַנק-הייטען, מענער-שוואַכע און קינדערלאָזיגקייט
נאַרוטאָוויטשאַ 9, טעלעפאָן 128-98
נעמט אָן פון 8—10; 4—8 אָוונט.
זונטאָג פון 9 ביז 10 פריה.

כעמיש-באַקטעריאַלאָגישע לאַבאָראַטאָריע
— פון —
מאַגיסטער נ. שאַץ
פּיעטריקאָווער 37, 2 שטאָק פראָנט
אַנאַליזען פון קאַל, אורין, לייכען א. אנד.
מעסיגע פרייזען. מעסיגע פרייזע

Dr. med.
J. LUBICZ

כירורג-אָרטאָפּעד
פּאָלודניאָווע 9, טעל. 183-17
צוריקגעקעהרט
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער
אייגענע פּראָצאָוניע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען ווי: חקלאַדקעס אויף פּלאַטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גאָרסעטען א. ז. וו.
נעמט אָן פון 2.30 ביז 4.30 נאָכמיטאָג.

געדענקט, יודען!

אז איהר דאַרפט פריהער נישט אונטערנעהמען קיין שום שריט אין אייער רעכטליכען ענין, כל זמן איהר האָט זיך נישט פערשטענדיגט מיט'ן רעכטס-פּובליציסט **י. אינפעלד, לאָדז, פּיעטריס. 31**
אויפנאַהמס-שעה'ן טעגליך פון 4—8 אָוו.
שריפטליכע אָנפראַגען קאָן מען אַדרעסירען: לאָדז, פּאָסט-קעסטעל 362.

וויכטיג נייעס!
פערקויף

פון פערשידענע בוימוואָלענע רעשטלעך פּאַפּעלין, באַטיסט, לייווענד, מושלין, נאַנסוק א. אַ. וו.
אויף מעטער און אויף וואָג צו קאָנקורענץ-פרייזען
מ. לאַנדסבערג
צעגעלניאַנאַ 23, פראָנט, 1. שט.
געדענקט דעם אַדרעס!

אויטאָגענישע שווייסונגען
מעטאַל-בעאַרבייטונגען
שלאָסעריי-אַרבייטען
מאַשינען-טיילען
פיהרט אויס ביליג

J. REDER, Łódź
קאָנסטאַנטינער 11/13
(רוג זאַכאָדניאַ)

Dr. med.
A. URYSON
אינערליכע קראַנקהייטען
11-טע ליסטאָפּאַד 20,
טעלעפאָן 85-215.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 40-159
נעמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו.
זונטאָג און יום-טוב פון 9—1 פאַרמ.
בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. med.
H. LUBICZ
ספּעציאַליסט פאַר הויט-, וועגערישע און געשלעכטס-קראַנקהייטען
צעגעלניאַנאַ 7 (פריהער 43) טעל. 32-141
עמפּפאַנגס-שעה'ן 8—10, 12—2 און 5—8. זונטאָג אין יו"ט 9—1. פאַר דאַמען בעזונדערער וואַרטע-זאַל

Dr. Z. Rakowski
ספּעציאַליסט פאַר אוירען, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקהייטען
11-טע ליסטאָפּאַד 9
קאָנסטאַנטינער טעלעפאָן 127-81
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לעמבערג זגערזשער 17 פון 10 — 11 און פון 2—3

הייבט פּרעמיערע — פּרעכטיג פילם-מייסטערווערק, רעזשי — E. GREGOR אונטער'ן נאָמען: — הייבט פּרעמיערע

„שטיפעריש סטודענטקעס"

Bessie Lowe, Cliff Edwards

ליבעס-דראַמע, געשאַפען אויפ'ן גרונד פון עקסצענטרישע אַרויסטריטען פון די היינטיגע מאָדערנע מיידלעך. רוף פון געשלעכט! וואַהנזין פון ליידענשאַפט און פערלאַנג. —— אין די הויפּט-ראָלען:

אָנהויב אין געוועהנליכע טעג 4.30 נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג — 12.30 בייטאָג.
פּאָפּולערע פּרייזען פון די פּלעצער. — פּאָפּולערע פּרייזען פון די פּלעצער.

קלאַנג-קינא-טעאַטער
APOLLO

הייבט פּרעמיערע — סענסאַציע, הומאָר און פערוויקלונג פון פרעהליכע סיטואַציעס א. ג. — הייבט פּרעמיערע

דאָס ענטלויפען פון גליק

-- אונגעוועהנליכע ליבעס-פּאַסירונגען פון צוויי אַלטע ים-וועלף.

דער דאָן-זשואַן פון די ימים Victor Mc. Laglen איבער-קאָמיש E. Brendel און די רייצענדע Fifi Dorsay

אָנהויב טעגליך 4 נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג—12 בייטאָג.

זונטאג, דעם 8. נאוועמבער ד. י. 2 אזייגער נאכמ. קומט פאר אויפ'ן ספארט־פלאץ פון W.K.S. (האלערס פלאץ)

באפוטבאל־מעטש לטובת ארבייטסלאזע

Kolegjum Sędziów — Prasa

געניערעס איז די אפישעז. געניערעס איז די אפישעז.

קלאנג־קינא־טעאטער ZACHĘTA

26 זגערזשער 26

אויפ'ן פארלאנג פון ג' פובליקום ווערט געגעבן נאר 3 טעג: דאנערשטאג, דעם 5־טען, פרייטאג, ד 6־טען און שבת, דעם 7־טען נאוועמבער ד. י.

א דראמע געבויט אויף דער יודישער לעגענדע א.ג.

דער ל"ו־ניק

אין דער הויפט־ראלע: יאנאס טורקאוו

צו דעם בילד איז ספעציעל אנגאזשירט א גרויסער כאר און ארקעסטער.

אנהויב אין וואָך. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג 12 בייטאג.

קלאנג־קינא MIMOZA

קילינסקיעגא 178

היינט און פאלגענדע טעג! גרויסע פרעמיערע א. ג.:

געשפענסט פון די סאלאנען

אין די הויפט ראלעז: Muriel Angelus, Frank Perfitt, J. Rajne

אנהויב 4 נאכמ. שבת און זונטאג 2 בייטאג. אויפ'ן ערשטן סעאנס אלע פלעצער 60 גר.

ויכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט־פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליסעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10, tel. 221-77, front, parter.

דאנקזאגונג.

יעדער איינציגער האט זיך אי בערציינט, אז פאר מעבעל

דיוואנעס, פאלצען, נייה־מאשינען, גארדעראבען אזוי צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאן שטאקאווסקא 23

טעלעפאן 191־00.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים־ספעציאליסטען זאוואדזקא 1.

נאר פאר ווענערישע הויט־קראנקה. און מענער־שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסולטאציעס מיט ספעציאליסטען פון אוראלאגישע און נערוועז־קראנקהייטען. קווארץ־לאמפ. עלעקטרישער הייל־קאבינעט ראסטמאטיק.

טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אוונט. — פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט אן א פרוי־דאקטאר נאר קינדער און פרויען. זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג. — בעזונדער ווארטע־צימער פאר פרויען. —

וויזיט 3 זל.

Dr. med. Haltrecht

ספעציאל־ארצט פאר הויט און געשלעכטס־קראנקה. נעמט אן פון 8—9.30 פריה און 1—2 נאכמיטאג און פון 6 ביז 9 אוונט. זונטאג פון 9 ביז 1 בייטאג.

פיעטריקאווער 10 טעל. 245־21.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזען.

Dr. med. H. GUTSZTADT

ספעציאל־ארצט פאר אקושעריע און פרויען־קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

ZACHODNIA 62 (Śródmiejska 14) telefon 129-52.

נעמט אן פון 9—10 פריה און פון 5—7 אוונט.

צו 70 גראשן

פיהרט אויס א פעהיגע מאניקורוויסטקע מאניקור...

Dr. med. W. Eychner

גינעקאלאג־אקושער 11 זגערזשער 11 טעלעפאן 134 72

נעמט אן פון 3—4 נאכמ. און פון 7 — 9 אוונט.

Samochody

i motocykle używane. Kupno, sprzedaż, komis, zamiana. Auto-Agencja Gdańska 82 tel. 189-28

עם געהט א שווערער ווינטער!

קויהלען

ווערפעל נומ' 1 און קאסס ערשטקלאסיגע קוואליטעט קען מען בעקומען פון 10 קערץ און גוטע בעדינונג.

קלינגט באלד טעלעפאן 129-98. 7403

65.000.000 PAR NOSZONYCH w EUROPIE JEST GWARANCJA ICH DOBROCI

REZINOTRUST

וויכטיג פאר לאדז

און דער פראווינץ! דערמיט מאכען מיר בעקאנט דער ג. קונדשאפט, אז אונזער לאגער אין לאדז, פיעטריקאווער 40, סקלאד קאמיסאוו

SKŁAD KOMISOWY Przedsięb. Handlowe „REZYNA"

איז פערזעהן מיט א רייכען אויסוואהל און צומליכע קאלאשען און באטען פון דער פירמע „REZINOTRUST" צו מעסיגע פרייזען

Przedsięb. Handl. „REZYNA" Łódź, Piotrkowska 40 tel. 145 32.

אנ'אָרם צו שלאפען

DOKTOR H. WOŁKOWYSKI

צוריקגעקעהרט צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90

ספעציאל־ארצט פאר הויט־ און ווענערישע קראנקהייטען, מענער־שוועכע, אלע ארט אנאליזען...

נעמט אן פון 8—2 און פון 5—9 אוונט. בעזונדער ווארטע־צימער פאר פרויען.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

רענטגען־אינסטיטוט

זגערזשער 17, טעל. 116-33

בוכהאנדלונג נ. בערלינסקי, לאדז

שייטלען שרינדען

קליינע אנאנסען

פרייז פון אנ'אנאס ביז 15 ווערטער נור 1 זל.

עס איז נויטיג

לאקאלען

Dr. med. G. GERSZTAJN

ספעציאל־ארצט פאר אויגען־קראנקהייטען צוריקגעקעהרט טראגוטא 12, טעל. 175-10.

נעהמט אן פון 11—1 און פון 7—8 אוו.

אנאנסען־פרייז

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Braustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat". Piotrkowska 21.